

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-32

Landbouw- en Visserijraad

Nr. 779

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 9 april 2014

De vaste commissie voor Economische Zaken en de vaste commissie voor Europese Zaken hebben op 11 februari 2014 overleg gevoerd met Staatssecretaris Dijkema van Economische Zaken over de: **Landbouw- en Visserijraad op 17 en 18 februari 2014.**

(De volledige agenda is opgenomen aan het einde van het verslag).

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand geredigeerd woordelijk verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Hamer

De voorzitter van de vaste commissie voor Europese Zaken,
Knops

De griffier van de vaste commissie voor Economische Zaken,
Franke

Voorzitter: Verheijen
Griffier: Van Bree

Aanwezig zijn tien leden der Kamer, te weten: Bosman, Dijkgraaf, Dik-Faber, Dikkers, Van Gerven, Geurts, Graus, Lodders, Ouwehand en Verheijen,

en Staatssecretaris Dijksma van Economische Zaken, die vergezeld is van enkele ambtenaren van haar ministerie.

Aanvang 17.30 uur.

De **voorzitter**: Ik open dit algemeen overleg over de Landbouw- en Visserijraad van 17 en 18 februari 2014 en heet alle aanwezigen van harte welkom. Naast de reguliere geannoteerde agenda bespreken we diverse brieven van het kabinet over Europese onderwerpen. Deze kunnen door de woordvoerders aan de orde worden gesteld. De spreektijd per fractie is vastgesteld op vijf minuten.

De heer **Bosman** (VVD): Voorzitter. Ik bedank de Staatssecretaris voor haar inzet in het pulskordossier. Het Europees Parlement heeft een truc uitgehaald. De behandeling van de vergunningen voor de pulskorvisser is opnieuw uitgesteld. De gang van zaken hierbij is zeer kwalijk. Veel vissers zijn afhankelijk van de vergunning, omdat ze anders failliet dreigen te gaan. En veel vissers hebben al flinke investeringen gedaan in deze techniek. Het kan niet zo zijn dat een bewezen innovatieve techniek, die zorgt voor minder bodemberoering, minder verbruik van brandstof en minder bijvangst, door Europa wordt tegengehouden, terwijl datzelfde Europa juist wil dat er duurzamer gevist wordt. Ik roep de Staatssecretaris met klem op om door te gaan met haar inzet om ervoor te zorgen dat Brussel dit jaar alsnog de ontheffingen verleent. De VVD kijkt uit naar het resultaat van de onderhandelingen in Brussel en Europa.

Ik kom op het visserijprotocol tussen de EU en Mauritanië. Veiligheid is voor de VVD zeer belangrijk, ook op schepen. Evenals de Staatssecretaris heeft mijn fractie zorgen over de technische voorwaarden van het protocol met betrekking tot de veiligheid van de bemanning op zee. Het kan niet zo zijn dat er op zee gevaarlijke situaties ontstaan door het verplicht aannemen van 60% lokale bemanning die niet beschikt over een goede opleiding, training of certificering en die bovendien vaak nauwelijks Engels spreekt. Protocollen mogen niet in strijd zijn met de veiligheid.

Steunt de Staatssecretaris die visie?

Tot slot spreek ik mijn steun uit voor de inzet van de Staatssecretaris voor het voorstel van de Commissie om de technische maatregelen en de controleverordening in verband met de invoering van de aanlandingsplicht aan te passen. Het huidige voorstel leidt tot onnodig ingewikkelde regelgeving. Mijn fractie is evenals de Staatssecretaris van mening, dat de aanlandplicht uitvoerbaar, controleerbaar en handhaafbaar moet zijn. De VVD wil van de Staatssecretaris weten of het mogelijk is om voor dit voorstel een impactassessment te laten uitvoeren en of zij bereid is om hiervoor te pleiten. Voorts wil ik van de Staatssecretaris weten of andere lidstaten de inzet van Nederland delen, zodat er ook daadwerkelijk resultaten geboekt kunnen worden.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Voorzitter. Ik ga er in de zesde versnelling doorheen. Allereerst spreek ik mijn steun uit voor het standpunt van de Staatssecretaris over het voorstel herziening schoolfruit- en schoolmelkprogramma's. Los van de doelstelling is het een mooi voorbeeld. De VVD is van mening dat een en ander niet op Europees niveau geregeld dient te worden. Namens mijn fractie heb ik eerder aandacht gevraagd voor de forse superheffing die de Nederlandse melkveehouders dit jaar moeten

betalen. De Staatssecretaris heeft zich ingezet voor een zachte landing, maar dit heeft nog niet tot resultaat geleid. Ik roep haar op om ook bij de komende Landbouwrapport te pleiten voor de aanpassing van de veterinaire. Is de Staatssecretaris hiertoe bereid?

Sinds 2012 vraag ik aandacht voor de knelpunten die zich voordoen bij de vierdageneis voor drachtige zeugen. Ruim twee derde van de zeughouders ervaart problemen op het terrein van dierenwelzijn en diergezondheid bij drachtige zeugen. Vanmiddag hebben vertegenwoordigers van de LTO-vakgroep Varkenshouderij en de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV) hiervoor wederom aandacht gevraagd door het aanbieden van een petitie. Ruim 1.200 varkenshouders hebben de petitie ondertekend. Deze petitie bevat persoonlijke ervaringen van zeughouders. Hieruit blijkt dat tal van bedrijven problemen hebben met bijvoorbeeld het beenwerk van de zeugen, uitval en verwerpers. Ik vraag de Staatssecretaris om de handhaving op de schorten, mede gezien haar antwoord op de schriftelijke vragen van de VVD en de lopende onderzoeken. Graag verneem ik hierop een reactie van de Staatssecretaris. Ik overweeg op dit punt een motie, overigens niet voor de Landbouw- en Visserijraad van 17 en 18 februari.

In de afgelopen maanden hebben we een aantal voorbeelden gezien, waaruit blijkt dat de export van onze agrarische producten schade oploopt door de handelwijze van Rusland. Recentelijk heeft Rusland een boycot ingevoerd voor Europees varkensvlees. Graag verneem ik van de Staatssecretaris hoe de zaak ervoor staat. De Nederlandse varkenssector loopt wekelijks miljoenen mis door deze boycot. Overigens steunt mijn fractie wel de opstelling van het kabinet inzake het verzoek van Litouwen. Bij de uitwerking van het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) bestaat de mogelijkheid voor het oprichten van producentenorganisaties (PO's). Kan de Staatssecretaris aangeven of en wanneer er duidelijkheid bestaat over de voorwaarden op basis waarvan een producentenorganisatie kan worden opgericht? De VVD-fractie krijgt signalen, vooral vanuit de akkerbouwsector, dat een producentenorganisatie alleen per productgroep kan worden gestart. Wat is de inzet van het kabinet in dezen? De VVD wil er graag voor waken dat er straks PO's per productgroep ontstaan.

Zojuist, bij de procedurevergadering, heb ik een stand-van-zakenbrief gevraagd over de derogatie. Kan de Staatssecretaris aangeven wanneer de Kamer deze brief tegemoet kan zien?

Ik ben blij met de inzet van de Staatssecretaris op de kadavertarieven. Ik roep haar met klem op om met Rendac de mogelijkheden te bezien om de verhoging van de tarieven verder te beperken. De tariefstijging van 60% is immers veel te hoog. Volgens mij is de Staatssecretaris hierop ook ingegaan.

Mijn laatste punt betreft de voorlichting en de regeling om de afzet van landbouwproducten te promoten. Mijn fractie deelt het standpunt van de Staatssecretaris dat dit een taak zou moeten zijn van het bedrijfsleven zelf. Nu het voor de hand ligt dat het voorstel aangenomen wordt, is mijn fractie wel van mening dat het Nederlandse bedrijfsleven hiervan gebruik zou moeten kunnen maken, inclusief de sierteelt. Is de Staatssecretaris bereid om de regeling ook hiervoor open te stellen, en niet alleen voor de kwaliteitsproducten?

De heer **Geurts** (CDA): Voorzitter. De Staatssecretaris vliegt heel Europa over om de Nederlandse belangen te dienen. Zij zal onderhand genoeg airmiles hebben en ik ben heel blij met het feit dat ze die airmiles aan het sparen is om de zaken voor Nederland te dienen. Ik constateer dat de Staatssecretaris zich vol enthousiasme hiervoor inzet. Op sommige dossiers is echter een aanhoudende en gestructureerde aanpak noodzakelijk. Hierover wil ik het vandaag eerst maar eens hebben.

Ik begin met het verdubbelen van het aantal beschikbare vergunningen voor de pulsvisserij. Bij de bespreking van de Landbouw- en Visserijraad in december heb ik met een aantal andere partijen heel sterk aangedrongen op dit punt. Het is een heel slechte zaak dat dit nog niet is geregeld. Onze familiebedrijven in de visserij zijn ten einde raad. Ik druk me dan voorzichtig uit, gezien het aantal telefoontjes, mails en tweets dat ik hierover heb mogen ontvangen. Daarom juich ik de inzet van de Staatssecretaris toe om de verdubbeling van het aantal vergunningen alsnog te realiseren. Deze duurzame visserijtechniek mag ons niet worden onthouden. De Staatssecretaris zal begrijpen dat de Kamer, in ieder geval de CDA-fractie, graag betrokken wil zijn bij de voortgang. Is het mogelijk dat de Kamer volgende week maandag een stand-van-zakenbrief van het kabinet op dit punt ontvangt?

Dan kom ik op de derogatie, waarover mevrouw Lodders net al even sprak. Ook mij bereiken veel vragen van ondernemers die zich ongerust maken over de stand van zaken en over de vraag wat een en ander voor Nederland betekent. Kan de Staatssecretaris verduidelijken waarom er tot twee keer toe geen akkoord met de Europese Commissie en het Nitraatcomité is bereikt? Op welke onderwerpen zitten de onderhandelingen vast? Ik heb er begrip voor als de Staatssecretaris dit in het kader van de onderhandelingen niet wil vertellen, maar ik hoor het wel graag. De Europese Commissie geeft in de media aan dat de aanvraag voor de derogatie te laat zou zijn ingediend. Klopt dit?

De sluiting van de Russische markt is de Staatssecretaris absoluut niet aan te rekenen, maar deze vormt wel een heel belangrijk punt van aandacht. De markt ging eerst dicht voor aardappelen, toen voor pootgoed, toen voor zuivel en nu ook voor varkens. Vorig jaar zomer sprak de Staatssecretaris nog de verwachting uit dat de Russische markt in het nieuwe seizoen weer zou opengaan voor pootaardappelen. Wat zijn op dit moment de verwachtingen? In de krant lees ik dat onze premier Rutte met Poetin een heel goed gesprek van drie kwartier heeft gehad. Hopelijk is er in het kwartier dat voor dit soort zaken overbleef, ook over voornoemd onderwerp gesproken. Kan de Staatssecretaris hierop ingaan? Welke maatregelen worden er in EU-verband genomen om de Russen te garanderen dat de uitbraak van de Afrikaanse varkenspest (AVP) in Litouwen niet de rest van Europa zal raken? Is de Staatssecretaris betrokken bij de inspanning van de Europese Commissie om de sluiting van de Russische grenzen voor varkensproducten ongedaan te maken? Graag hoor ik iets meer hierover.

Vanmiddag hebben we een petitie van de LTO-vakgroep Varkenshouderij en de NVV in ontvangst genomen. Ook mevrouw Lodders sprak hier net over. In de brief die de Kamer heeft mogen ontvangen, staat ook heel duidelijk de reden waarom er zoveel handtekeningen van varkenshouders zijn ingediend. We wisten dit al langer. In december 2012 heeft het CDA tezamen met de VVD hierover al aan de bel getrokken. Is de Staatssecretaris bereid om de handhaving op te schorten en met de sector te overleggen over de vervolgstappen? Ik las net in de media dat de geachte collega van de PVV, de heer Graus, sprak over het inschakelen van veterinaire specialisten. Dit is een heel aardige en goede gedachte. Ik neem aan dat de heer Graus hierop in zijn bijdrage zal terugkomen. Kan de Staatssecretaris ook hierop ingaan?

Rendac is al besproken. De superheffing is net ook door de VVD genoemd. Wat de vetcorrectie betreft, wacht ik graag de reactie van de Staatssecretaris af.

Ik kom op de alternatieven voor oormerken. Mij is ter ore gekomen dat er een politiek akkoord in Brussel is over alternatieven voor het aanbrengen van oormerken in runderen, aangezien bepaalde mensen hiermee problemen hebben. Kan de Staatssecretaris de Kamer hierover bijpraten? Als dat op dit moment niet lukt, verzoek ik de Staatssecretaris om het in haar brief te doen, nadat zij in Brussel is geweest.

Over schoolfruit heeft mevrouw Ladders een andere mening dan de CDA-fractie. Als het voorstel wordt aangenomen in Brussel – hier ziet het naar uit – hoop ik dat Nederland wel gebruik zal maken van dat potje. Laten we die discussie dan ook maar op dat moment voeren. Ik heb nog een mooi punt over het gebruik van CO₂ voor het doden van ganzen. In het antwoord op mijn schriftelijke vragen laat de Staatssecretaris blijken dat zij niet bereid is om een verzoek te doen voor een tijdelijke vrijstelling. Het CDA vindt dit jammer. Bij dezen roep ik de Staatssecretaris op om het verzoek om die tijdelijke vrijstelling wel in te dienen bij de Commissie en om ook de aanvraag op te starten bij het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb). Is de Staatssecretaris bereid dit verzoek en deze aanvraag te doen?

De heer **Van Gerven** (SP): Voorzitter. De SP maakt zich zorgen over de inzet van de Staatssecretaris inzake het visserijprotocol met Mauritanië. Het lijkt erop dat de Staatssecretaris klakkeloos het verlanglijstje van de belanghebbende Europese megatrawlers heeft gevolgd. Er liggen echter duidelijke protocollen en een uitgangsbepaald, dat door haar voorganger, Henk Bleker, is geformuleerd. Graag ontvang ik een reactie hierop van de Staatssecretaris. In de evaluatie van het vorige protocol van IMARES staat immers dat het visserijakkoord de ontwikkeling van Mauritaanse kustvisserij en de kleinschalige visserij belemmert. Dit is niet in overeenstemming met onze uitgangspunten. Een visserijakkoord mag er niet toe leiden dat de Europese schepen concurreren met de voedselvoorziening van de lokale bevolking.

Er is ook veel discussie over de 20 mijlszone of de 15 mijlszone. De SP meent dat er sprake moet zijn van 20 mijl. Mauritanië vindt dat ook. Waarom is dat niet de uitkomst van de gemaakte afspraken? De aanpassingen van de technische voorwaarden van het protocol die voorliggen, zijn voor de lokale bewoners van Mauritanië een verslechtering. De Staatssecretaris zegt dat er minder Mauritaaniërs in dienst moeten worden genomen. Dat gaat toch ten koste van de bevolking? De afspraak was dat er ook gekeken zou worden naar de werkgelegenheid voor de lokale bevolking. Mijn fractie zit hier wat anders in dan de VVD.

De heer **Bosman** (VVD): De werkgelegenheid, die de heer Van Gerven noemt, is natuurlijk belangrijk. Als je dwingend 60% oplegt, moeten zes van de tien bemanningsleden Mauritaans zijn. Welke gevolgen heeft dit voor de veiligheid en voor de verantwoordelijkheden van de kapitein op zo'n schip? Aan welke voorwaarden moet dan worden voldaan en welke eisen en certificeringen zijn er? Heeft de heer Van Gerven hierover een idee?

De heer **Van Gerven** (SP): Mijn uitgangspunt is dat er bepaalde afspraken zijn gemaakt en dat er een bepaald protocol ligt. Hieraan moet men zich houden. Dat is het uitgangspunt. Het doel is niet om enkel de Nederlandse visserij of degenen die daar vissen, ter wille te zijn. Mocht dit wel het geval zijn, dan moet je geen protocol maken en gewoon alles leegvissen. De bevolking daar kan immers geen weerstand of tegenspel bieden. Omdat men toch wil vissen, moet je juist de bevolking daar beschermen en dat soort afspraken maken. Dit zal niet gemakkelijk zijn, maar je kunt die bevolking niet negeren.

De heer **Bosman** (VVD): De heer Van Gerven trekt nu de verkeerde kant op. Er moet werkgelegenheid komen. Het is echter gevaarlijk, als je deze creëert door op een schip met tien bemanningsleden er opeens zes te vervangen door Mauritaaniërs die niet gecertificeerd zijn, geen opleiding hebben en geen Engels spreken. Op die schepen gebeuren ongelukken met dodelijke afloop. De heer Van Gerven kan mij dan hier toch niet vertellen dat dit goed is voor de Mauritaanse bevolking? Dat kan hij toch

niet waarmaken? Wij verwachten van onze reders, scheepskapiteins en schippers dat ze voldoen aan de veiligheidseisen. Hiervoor heeft Nederland een verantwoordelijkheid. Er wordt gevaren onder de Nederlandse vlag. De heer Van Gerven gaat mij toch niet vertellen dat wij die veiligheid niet hoeven te garanderen voor de Mauritaanse schepelingen?

De heer **Van Gerven** (SP): Zeker. Het moet veilig zijn, maar er zijn ook afspraken gemaakt over het creëren van werkgelegenheid. Deze moeten ook gerealiseerd worden. We zitten nu op dat microniveau van een schip. Het moet veilig zijn, maar het moet ook gegarandeerd werkgelegenheid opleveren. Die afspraak moet ook gerealiseerd worden. Hiervoor wil ik nadrukkelijk pleiten. Anders heeft de Mauritaanse bevolking het nakijken. Voorzitter. Ik ben blij dat het plant- en diergezondheidspakket is afgeschoten, aangezien het een idioot voorstel was van de Europese Commissie. Ik ben blij dat het Parlement heeft gezegd: weg ermee! De vraag is nu hoe het verder gaat. Komt het weer terug, nu het verworpen is? Wat gaat de Staatssecretaris doen om ervoor te zorgen dat het pakket überhaupt niet meer terugkomt? De SP vindt het immers een slecht plan. Nederland heeft de afgelopen jaren een verkeerde lijn gekozen inzake het Europese zuivelbeleid. Nu de melkquotering op haar einde loopt, tekent zich het scenario af dat het aantal koeien met 20% stijgt. Dit betekent minder koeien in de wei, een shake-out waarbij familiebedrijven omvallen, en megakoeienstallen die enkel overeind gehouden worden door de bank. Is dat de toekomst die de Staatssecretaris voor ogen heeft? We hebben al een bio-industrie voor bijvoorbeeld de pluimveehouderij, waarbij het helemaal uit de hand is gelopen. Gaan we nu diezelfde kant op bij de melkveehouderij en krijgen we daar een soort koeienbom van alleen maar heel grote megabedrijven? Is dat de toekomst van de zuivelsector? Daarnaast is er het probleem van de weidegang, de milieudruk en het afbrokkelend maatschappelijk draagvlak. Hoe kijkt de Staatssecretaris hiertegen aan en op welke wijze gaat zij dit monitoren? Tot slot kom ik op de biologische sector. Wil de Staatssecretaris ervoor waken dat het biologisch keurmerk niet gekaapt of uitgehold wordt door derden? Elke nieuwe regelgeving moet in goed overleg en in harmonieuze afstemming met de biologische sector tot stand komen.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Voorzitter. Als je aan de vissers vraagt hoe zij zich op dit moment voelen, dan zullen zij zeggen dat zij zich door Brussel gekielhaald voelen. Ik gebruik maar gewoon die woorden. Een en ander merk je immers als je met de vissers spreekt. Brussel vraagt hun te voldoen aan een bijna onmogelijke aanlandplicht. Als je dan een technologie hebt die de bijvangst vermindert, wordt het je vervolgens verboden die te gebruiken. Je moet verduurzamen, maar je mag het niet. Dat is teleurstellend en frustrerend. Deze conclusie leidt niet tot een heel scherpe vraag aan de Staatssecretaris. Ik ga er namelijk van uit dat zij straks andere woorden zal bezigen, maar wel met ongeveer dezelfde inhoud. Zal de Staatssecretaris echt alles op alles zetten om een en ander tot een goed einde te brengen? Ik weet het antwoord wel, maar dit is het eerste overleg dat plaatsvindt en daarom ik wil het antwoord toch graag horen.

Ik dank de Staatssecretaris voor haar inzet tot nu toe. Wat doen we echter in de tussentijd? Een paar maanden geleden was ik bij de vissers. Deze proberen gewoon te overleven totdat zij uiteindelijk die vergunning krijgen. Dat gaat natuurlijk weer tijd kosten. Hoe helpen wij hen die tijd door? Ziet de Staatssecretaris daar ruimte?

Ik heb nog twee technische vragen. Op de agenda staat een fiche over de aanpassing van de verordening technische maatregelen in verband met de aanlandplicht. Ik kan me voorstellen dat de pulsiontheffingen daarbij

betrokken worden of ziet de Staatssecretaris snellere mogelijkheden? Hoe sneller hoe beter natuurlijk.

De pulskor komt terug in het VIBEG-akkoord over de Natura 2000-gebieden op zee. Dit betekent dat de Staatssecretaris met de Habitatrictlijn in de hand ook Eurocommissaris Potočnik voor het karretje zou kunnen spannen. Doet de Staatssecretaris dit en is dit zinvol? Ik heb nog een vraag over de aanlandplicht. In Engeland is nu ook onderzoek gedaan en daar is men geschrokken van de consequenties. Heeft de Staatssecretaris contact met de Engelse collega's en is het een goede zaak om samen in Brussel op te trekken bij de uitwerking van die maatregel? De SGP meent van wel.

De conclusie luidt dat innovatie in de visserij essentieel is. Zonder innovatie komen we er niet. Ik noem het Masterplan Duurzame Visserij, waarbij ondernemers werken aan de kottor van de toekomst. Voldoende financiering is echt essentieel, ook de komende jaren. De Staatssecretaris is nu druk bezig met het invullen van het nieuwe operationele programma voor het Europees Visserijfonds (EVF). Wil zij in overleg met de sector en de blueports ervoor zorgen dat bijdragen aan innovatieprojecten in de kottorvisserij zo veel mogelijk naar voren worden geschoven en dat er voor de komende jaren ook budget wordt gereserveerd, onder meer voor het verder werken aan het schip van de toekomst? Teneinde mijn collega van de ChristenUnie, die dadelijk volgt, tijd te besparen, mag ik dit punt ook namens zijn partij maken. De ChristenUnie denkt namelijk op gelijke wijze hierover.

Over de groepshuisvesting van zeugen is door collega's al het nodige gezegd. Ik zal niet ingaan op de vraag hoe de vierdageneis ooit tot stand is gekomen. Deze kent een interessante historie, maar vormt wel een probleem. De Kamer heeft van heel veel varkenshouders een petitie overhandigd gekregen. Deze is in een heel korte tijd door velen ondertekend, aangezien er in de dagelijkse uitwerking sprake is van een gigantisch probleem. Wat kan de Staatssecretaris hier nu mee? Moeten we echt op deze manier doorgaan? Het doel was welzijnsverbetering maar het resultaat is welzijnsverslechtering. Mijn collega van de VVD heeft gezegd dat de handhaving moet worden opgeschort. De heer Graus heb ik horen spreken over veterinaire specialisten. Het is mij allemaal best. Het gaat mij eigenlijk niet eens om het middel, maar er moet wel een werkende oplossing komen. Een en ander leidt immers tot welzijnsverslechtering van de varkens en dat kan toch nooit het doel zijn van de Staatssecretaris. Dat zal ook wel niet.

Ik maak mij zorgen over de producentenorganisaties. Mijn collega van de VVD heeft hierover ook vragen gesteld. De akkerbouw was op dreef met een producentenorganisatie, maar heeft ondertussen het bijltje erbij neergegooid. Een producentenorganisatie zou alleen per gewas opgericht mogen worden en alleen een lidmaatschap van individuele boeren telt. Ook interbrancheorganisaties mogen alleen per gewas opgericht worden. Zo komt het echt niet van de grond. Wil de Staatssecretaris dit in Brussel aankaarten en zoeken naar oplossingen?

Ik kom op de derogatie. De Europese Commissie zei vorige week dat zij de derogatieaanvraag van Nederland nog niet zo lang geleden ontvangen had. Hoe kan dat? Er verschijnen berichten in de pers die hopelijk niet kloppen. Mijn fractie gaat er namelijk van uit dat dit in september of oktober gebeurd is.

Tot slot kom ik op de forse verhoging van de tarieven van Rendac. De onderliggende onderbouwing is niet transparant. Het is goed dat de Staatssecretaris zich heel kritisch opstelt. Ik heb een vraag die haar enigszins kan helpen bij de verlaging van de tarieven. Mijn fractie constateert op basis van een rapport van het Landbouw Economisch Instituut (LEI), dat de opslagvergoeding van ruim 5% voor risico's die het bedrijf loopt echt aan de riant kant is. Zou dit bekeken kunnen worden?

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Voorzitter. De ChristenUnie-fractie is bezorgd over het uitblijven van duidelijkheid over de derogatie van de mestgebruiksnormen. Hoewel het uitrijseizoen al is begonnen, weten boeren nog steeds niet hoeveel ze precies mogen uitrijden. Klopt het dat het Nitraatcomité zich pas eind april over het Nederlandse actieplan zal buigen? Welke mogelijkheden heeft de Staatssecretaris om het proces te versnellen, zodat boeren snel duidelijkheid krijgen?

De zuivelsector moet zich goed kunnen voorbereiden op de situatie zonder melkquota. Dit jaar moeten de Nederlandse melkveehouders al een superheffing betalen. Hoe groot acht de Staatssecretaris de kans dat de ook door haar gewenste zachte landing er volgend jaar daadwerkelijk komt? Zet de Staatssecretaris zich in om hiervoor een meerderheid te vinden? Het voorstel van de Europese Commissie om de ontwikkelingen op de zuivelmarkt kritisch te blijven volgen, is positief. We moeten namelijk voorkomen dat er een situatie ontstaat, waarin lage melkprijzen ertoe leiden dat boeren zich gedwongen zien tot een niet-duurzame schaalvergroting waarvoor ze anders niet gekozen zouden hebben. Hoe kijkt de Staatssecretaris hiernaar?

We komen in mei verder te spreken over de uitwerking van de eerste pijler van het GLB. Ik heb voor nu nog een aantal vragen over het plattelandontwikkelingsprogramma (POP3). Kan de Staatssecretaris het tijdpad schetsen voor de Kamer? De Staatssecretaris gaat nog in gesprek met de provincies, maar wanneer moet het POP in Brussel worden ingediend? Ik neem aan dat het conceptprogramma inclusief de financiële paragraaf eerst nog langs de Kamer gaat. Het gaat immers om forse bedragen en keuzes die voor de komende zeven jaar worden gemaakt.

Sinds 1 januari is de vierdageneis voor drachtige zeugen van kracht. Een grote groep zeugenhouders heeft problemen met deze maatregel en heeft hiermee in de praktijk te maken. Er is al gerefereerd aan de petitie. Helaas kon ik bij de overhandiging niet aanwezig zijn, maar ik heb er wel kennis van genomen. Het is opvallend dat Beter Leven kenmerkhouders geen problemen hebben. Gaat het hier om verschillen in management of is het iets anders? Waar komt de vierdageneis vandaan? Ik begrijp dat mijn buurman alles hierover weet, dus misschien moeten we een keer een kop koffie drinken. Klopt het dat deze eis al tien jaar geleden is ingesteld en door achtereenvolgende kabinetten nooit ter discussie is gesteld? Het lijkt de ChristenUnie een begaanbare weg om de vierdageneis voor dit moment op te schorten en in overleg te gaan met de sector, een stappenplan op te stellen en geleidelijk terug te gaan in het aantal dagen. Er dient te worden begonnen bij 21 dagen, aangezien de meest kritische periode dan is afgelopen. Mijn fractie overweegt op dit punt een motie. Ik kom namens mijn college Arie Slob op de visserij. Ik sluit me van harte aan bij het pleidooi voor meer geld ten behoeve van innovatie in de visserij. Een van die innovaties betreft de pulvisserij. De ChristenUnie is zeer teleurgesteld over het Europese onderhandelaarsakkoord om het aantal vergunningen niet uit te breiden. De Staatssecretaris is vorige week meteen in actie gekomen, maar uiteindelijk was voor de Europese Commissie een algeheel akkoord over het Visserijfonds kennelijk belangrijker. De Staatssecretaris probeert nu te redden wat er te redden valt, hetgeen de ChristenUnie zeer waardeert. Maar hoe kansrijk is dit? Welke oplossingsmogelijkheden ziet de Staatssecretaris? Ziet zij mogelijkheden om de besluitvorming te blokkeren als de pulvisserij niet wordt geregeld?

De ChristenUnie vreest voor vergelijkbare problemen met de aanlandplicht. Ook op dit punt worden stappen gezet, terwijl we alle gevolgen nog niet goed kunnen overzien. Volgens de Staatssecretaris is er puur sprake van reparatiewetgeving om de aanlandplicht mogelijk te maken. De ChristenUnie vindt dit echter een aparte kwalificatie voor zo'n radicale wijziging. Tegelijkertijd blijven regels over de minimummaaswijdte van vistuig gewoon in stand. Zo wordt het wel erg ingewikkeld voor vissers.

Ze moeten selectiever vissen, maar het schrappen van regels, wat hiervoor nodig is, gebeurt niet. De Staatssecretaris erkent dit en zet in op eenvoudiger regels. Maar gaat zij nu wel of niet akkoord? Wat moet er volgens haar minimaal worden aangepast aan het voorstel? De volledige herziening van de verordening technische maatregelen duurt nog een paar jaar. Dan is de aanlandplicht al ingevoerd. Dit laat vissers in grote onzekerheid. De ChristenUnie vraagt een time-out. De aanlandplicht moet worden uitgesteld. Eerst moeten alle regels goed worden uitgewerkt, zodat ze werkbaar zijn voor de vissers.

Tot slot kom ik op de onderhandelingen over het visserijprotocol met Mauritanië. Het is prima om te onderhandelen. Er zijn echter meer aandachtspunten dan de bemanningseisen. Wat voor zin heeft de eis van de 20 mijlszone, die het vissen onaantrekkelijk maakt, als vismeelfabrieken uit andere landen intussen rustig doorgaan met het vissen binnen deze zone zonder visserijbeheer? Er moet ook een eerlijke prijs per ton gelden. Nu geldt een standaardprijs terwijl de opbrengst per vissoort nogal verschilt, waardoor het vissen onrendabel wordt. Ook betalen Russische vissers dezelfde fee als de EU, maar de EU betaalt ook nog eens 70 miljoen euro aan Mauritanië.

Dit waren mijn vragen aan de secretaris. Ik zie uit naar de beantwoording.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Voorzitter. Ik begin met het Europese schoolmelk- en schoolfruitprogramma. De Staatssecretaris stelt zich negatief op in het kader van de subsidiariteit. Mijn fractie steunt dit. Hoe ligt het voorstel in de Raad? Wat gaat Nederland doen als het voorstel toch wordt aangenomen? Gaat het er dan toch gebruik van maken? Ik verneem graag een reactie van de Staatssecretaris.

De Staatssecretaris wil de regeling afzetbevordering landbouwproducten vooral gebruiken voor sturing van verantwoorde producten die milieuvriendelijk, diervriendelijk, duurzaam geproduceerd en gezond zijn. Dat is heel goed. Hulde hiervoor! Mijn fractie steunt dit. Wat gaat de Staatssecretaris concreet doen? Doen de bedrijven die ervoor in aanmerking komen iets bovenwettelijks? Ik stel deze vragen misschien vanwege mijn gebrek aan onderzoek. Welk bedrag is ermee gemoeid? Hoe gaat de Staatssecretaris straks beoordelen of producten voldoen? De sierteeltsector mailde ons met het probleem dat in sommige boeketten deels duurzame bloemen en deels iets minder duurzame bloemen verwerkt zitten. Welke afweging maakt de Staatssecretaris hierin?

Ik sluit mij aan bij de vragen van mijn collega's over de derogatie.

Waarom duurt het zo lang? Wat zegt de Staatssecretaris nu tegen de boeren? Het uitrijseizoen komt er weer aan. Ik neem aan dat er dan duidelijkheid moet zijn.

De Europese Commissie is bezig met het opstellen van nieuwe regeling op het terrein van biologische landbouw. Wat is het tijdpad voor deze wetgeving? Hoe ziet het traject eruit en wanneer komen de stukken hierover naar de Kamer? Heeft de Staatssecretaris daar zicht op? Is ook de sector betrokken bij het opstellen van de plannen?

Ik maak nog even een kort zijstapje naar iets waarover mijn collega net sprak. Mijn fractie krijgt wanhoopssignalen van mensen die bij de Staatssecretaris bekend staan als de «oormerkweigeraars». Drie jaar geleden was al afgesproken dat er ruimte voor alternatieven zou worden ontwikkeld, maar het blijft allemaal maar hangen. Mensen hebben nu allemaal die controleurs op het erf. Ook mijn collega, Lutz Jacobi, heeft hierover al vragen gesteld. Mijn fractie maakt zich zorgen over de wijze waarop deze mensen bejegend worden. Het lijkt een beetje op een hetze. Het is niet helemaal mijn stijl, maar ik heb hier in mijn spreektekst staan: «...en ben er maar een beetje boos over!» Nou, dat ben ik dan. Bij dezen heb ik dat overgebracht aan de Staatssecretaris. Wat gaan we eraan doen? Deze mensen hebben het momenteel zwaar en daar maakt mijn fractie zich zorgen over.

De Staatssecretaris zet zich in voor een nieuw visserijprotocol met Mauritanië. Hierbij heb ik grote aarzelingen. Mijn fractie ziet problemen met de uitvoering van het huidige protocol. Zij is blij dat de Staatssecretaris de zorgen van de PvdA hierover wel degelijk meeneemt en op de agenda zet. Maar wat zijn voor de Staatssecretaris nu de basisvoorwaarden om in te stemmen? Bij het lezen van de brief kreeg ik zeer het gevoel dat het om de belangen van de vissers gaat en dat de belangen van de lokale bevolking eigenlijk afgedicht moeten worden in gemeenschappelijke commissies. Dat staat niet in deze brief, maar we hebben eerder met de Staatssecretaris van gedachten gewisseld over de naleving van die afspraken. Een en ander moet in gemeenschappelijke commissies gebeuren. Mijn fractie heeft daar echter weinig vertrouwen in. De politieke macht berust bij het Moorse deel van de bevolking, terwijl het zwarte deel van de bevolking als tweederangs burgers wordt behandeld. Laat dat zwarte deel van de bevolking nu net de vissers in de kustgebieden zijn. Die mensen hebben het dus zwaar. De kans dat zij daadwerkelijk geholpen worden door de Moorse regering is natuurlijk allerminst zeker. Wat is de Staatssecretaris bereid om te doen om ervoor te zorgen dat er een stapje verder gezet wordt dan enkel het overmaken van geld naar de Mauritaanse overheid en het stellen van de vraag waaraan dat geld besteed wordt? Mijn fractie wil de vinger er iets meer achter krijgen en het gevoel hebben dat het daadwerkelijk goed komt. Ik las dat aan de sector niet de volledige steun van 3 miljoen euro is gegeven. Ik las echter niet welk bedrag dan wel is overgemaakt. Misschien kan de Staatssecretaris mij dat vertellen.

Ik kom op het punt van transparantie. Andere collega's spraken ook reeds hierover. De zee wordt daar wel degelijk leeggevisst door andere landen. De Mauritaanse overheid zou reeds in een eerder stadium transparant zijn geweest over de vraag hoeveel er ontvangen is en hoeveel er gevisst wordt. In hoeverre zijn die garanties op transparantie nu gegeven? Heeft de Staatssecretaris er vertrouwen in dat wij die gegevens ook daadwerkelijk krijgen?

Eind januari verscheen het rapport over de toekomst van de pulsvisserij in de Waddenzee. Hierin staan interessante aanbevelingen. Wil de Staatssecretaris wellicht een reactie schrijven op dit rapport? Dat hoeft niet nu. Ik snap heel goed dat ze nu geen tijd heeft om uitgebreid op dat rapport in te gaan. Mijn fractie zou echter wel graag vernemen wat zij ervan vindt. Ik kom op de noordse vinvis. Japan heeft de afgelopen tien jaar een heleboel vinvissen gedood onder het mom van de wetenschappelijke walvisvangst. Men wilde wetenschappelijk weten hoe zo'n beest in de sushi smaakt, denk ik dan maar. De EU moet zich inzetten voor wereldwijde bescherming van de walvispopulatie. Deze verplichting volgt uit de ratificering van het verdrag en de geldende EU-wetgeving. Mijn fractie is voorstander van de bescherming van de walvispopulatie. Kan de Staatssecretaris bevestigen dat Nederland het initiatief van het Verenigd Koninkrijk zal steunen om de illegale handel in noordse vinvissen door Japan als agendapunt in te brengen bij de permanente commissie van de Cites (Convention on International Trade in Endangered Species) in juli 2014?

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voorzitter. Vandaag heb ik Minister Timmermans heel braaf horen zeggen dat Nederland zijn stemonthouding inderdaad heeft veranderd in een tegenstem. Dit betreft de toelating van de teelt van de genetisch gemanipuleerde maïs van Pioneer 1507. Daarbij wil ik het verder maar laten. De Minister die uiteindelijk in Brussel het Nederlandse standpunt heeft moeten verwoorden, is niet degene die al maanden geleden een motie voorbij zag komen. Hij is ook niet degene die heeft toegezegd dat de Kamer een inhoudelijke reactie op die motie zou ontvangen, alvorens de stemming in Europa zou plaatsvinden. Ik vraag het de Staatssecretaris bij dezen alsnog. De Kamer is afgescheept met

brieven van de Staatssecretaris van I en M. Laatstgenoemde hield bij hoog en bij laag vol dat het van zorgvuldigheid zou getuigen, als datgene wat Nederland eigenlijk vindt van die toelating, pas met de Kamer zou worden gedeeld als die toelating allang in kannen en kruiken was. Kan de Staatssecretaris hierop reflecteren?

Mevrouw Lodders heeft tijdens de behandeling van de deelbegroting van deze Staatssecretaris gevraagd in hoeveel overlegorganen in Brussel Nederlandse ambtenaren zitting hebben. Zij kwam hier in haar bijdrage niet op terug, misschien vanwege de beperkte spreektijd. De Staatssecretaris heeft een brief gestuurd over de Europese besluitvormingsprocessen. Hierover heeft mijn fractie nog wat vragen. Kan de Staatssecretaris alsnog bij benadering aangeven hoeveel ambtenaren zitting hebben in Brusselse overleggrema's? Wat vindt de Staatssecretaris van de instrumenten die de Kamer heeft om het beleid te controleren? Hebben we genoeg instrumenten of gebruiken we ze niet goed? Heeft de Staatssecretaris aanbevelingen hierover?

Ik heb er wel eentje. De Staatssecretaris schrijft heel keurig over de Raadswerkgroepen, waarin ambtenaren van de lidstaten over de Europese wetgevingsvoorstellen zouden onderhandelen. Op het terrein van landbouw zouden dit er tientallen zijn. In de regel nemen daar beleidsambtenaren van ministeries aan deel. Dat kan allemaal wel waar zijn, maar we weten ook dat het Europees Parlement al in november 2011 heeft gezegd dat we in de Raadswerkgroepen af moeten van de dominantie van de industrie. En raad eens in welke werkgroepen die dominantie het sterkst is: in AGRI. Van de 30 werkgroepen die in 2004 zijn ingesteld, is 80% in handen van de beschermers van grote belangen, zoals de supermarkten en de intensieve veehouderij. Slechts 20% wordt vertegenwoordigd door kleine boeren en milieugroepen. De roep is dus duidelijk: die verhouding moet veranderen. Kan de Staatssecretaris bevestigen dat dit speelt? Waarom schrijft zij hierover niks in haar brief? Wat is haar inzet op dat punt? Moeten we concluderen dat de voorstellen van de Europese Commissie in grote mate beïnvloed zijn door de industrie, die 80% van de Raadswerkgroepen blijkt uit te maken? Wat gaat de Staatssecretaris doen om te komen tot een betere verdeling?

Nogmaals, waarom heeft zij daarover zelf niks geschreven? Het mag toch duidelijk zijn dat de Kamer ook dat soort dingen wil weten? Ik meen dit ook even namens mevrouw Lodders te mogen zeggen.

Dan kom ik op Schengen für Schweine. Hierover heeft mijn fractie al eerder wat vragen gesteld. De Staatssecretaris heeft de toezegging gedaan om hierover wat meer duidelijkheid te scheppen, maar we hebben nog geen brief gezien. Kan zij deze alsnog sturen en is zij bereid om zich op Europees niveau hard te maken tegen een versoepeling van de regels voor transporten? We hebben immers net dat NVWA-debat gehad, waarin de Staatssecretaris heeft gezegd dat versoepeling niet aan de orde kan zijn.

Ik kom op het actieplan dierenwelzijn. Ik heb begrepen dat de Eurocommissaris morgen met een tussenstand komt. Ik heb het gevoel dat deze zomaar zal uitwijzen dat de regels onvoldoende worden nageleefd. Dat hebben we eerder gezien. Bij de evaluatie van het laatste actieplan was dat ook een reden om geen verdere ambities op te nemen. We moesten er eerst maar eens voor zorgen dat de regels zouden worden nageleefd. Wil de Staatssecretaris zich ervoor inzetten dat we bij de evaluatie in 2015 dat spelletje niet gaan herhalen en dat we niet iedere vijf jaar gaan zeggen: goh, jammer zeg, de regels zijn niet goed nageleefd; laten we eerst dat maar eens op orde krijgen, alvorens we strengere regels gaan stellen aan onze dierhouderij?

Ik kom op de verordening voorlichting en afzetbevordering voor landbouwproducten. Wat is exact de meerwaarde van sierteelt? Daar gaat toch heel veel gif in? Kan de Staatssecretaris zich ervoor inzetten dat die sierteelt geen deel uitmaakt van het promotiebudget?

Mijn fractie heeft nog een toezegging tegoed op het terrein van subsidies aan stierenvechten en het cultureel erfgoed. Kan de Staatssecretaris deze toezegging binnenkort gestand doen met een brief aan de Kamer?

Over oormerken hebben andere collega's gelukkig al gesproken. Mijn collega's van de PvdA en de SP hadden kritische vragen over het protocol met Mauritië. Deze wil ik herhalen. Daarnaast zou ik willen zeggen: dus niet doen!

Tot slot heeft de Staatssecretaris de toezegging gedaan dat zij inzichtelijk zal maken hoeveel boetes er zijn uitgedeeld aan de trawlers. Dat was twee maanden geleden, maar de Kamer heeft nog niets gezien. Kan de Staatssecretaris hierover alsnog helderheid verschaffen?

De heer **Graus** (PVV): Voorzitter. Wat de pulsvisserij betreft zijn er 42 vergunningen verleend en zouden er nog 42 vergunningen bij komen. Nu dat allemaal stilligt, zijn er veel visserijgezinnen en vissermannen gedupeerd. Ik weet dat de Staatssecretaris er alles aan doet. Het is altijd een beetje lullig dat je op iemand die al bereidwillig is, toch meer druk gaat leggen. Ik tref de Staatssecretaris vaak bij overleggen inzake dierenwelzijn en weet dat zij zich als geen ander wil inzetten voor dieren. Toch moest ik er net nog in de plenaire zaal een bepaalde hogere druk op zetten, omdat de Staatssecretaris ook namens de ministerraad en het hele ambtenarenapparaat moet spreken. Ik wil dan toch proberen om de Staatssecretaris te blijven beïnvloeden waar ik kan. Ik vraag haar om mij dit niet kwalijk te nemen.

Die vissers hebben natuurlijk heel veel investeringen gedaan. Zij krijgen de ene klap na de ander en worden heel vaak genaaid. Echt waar, met Frankrijk voorop. Er is sprake van havenproblemen en schepen worden beschadigd. De beste spits, de beste voetballer van het Nederlands elftal, wordt het meest gepakt en geschopt. We zijn wereldwijd de beste en worden gewoon gepakt. De Staatssecretaris is degene die daar iets aan moet doen, voor zover zij dit niet reeds heeft gedaan. Zij doet immers al veel. Het gaat niet alleen om, wat we altijd zeggen, duurzame en milieuvriendelijke visserij en het voorkomen van bijvangst. Dat is allemaal heel belangrijk, maar we moeten ook kijken naar de brandstofkosten die worden verbruikt. Deze vormen nu al 40% van de totale onkosten van een visserman. Naar ik heb begrepen, kunnen deze gehalveerd worden. Dat moeten we dus ook allemaal meenemen. We moeten niet alleen denken aan dierenwelzijnsaspecten, duurzaamheidsaspecten en milieuvriendelijke visserij, maar ook aan de economie. Als dierenman vind ik het heel belangrijk dat de pulsvisserij zorgt voor minder bijvangst. Nederland loopt hierin voorop. Die vissers zouden een standbeeld moeten krijgen en omhelsd moeten worden. Ze worden daarentegen gepakt en krijgen klap na klap. Dat kan natuurlijk niet. Hoe ziet de Staatssecretaris dit? Ik ontvang hierop heel graag een reactie. Welke stappen gaat de Staatssecretaris zetten? Binnen welk tijdsbestek kunnen er alsnog vergunningen worden uitgegeven? Heeft de Staatssecretaris al een idee over het aantal vergunningen dat erbij kan komen? Wanneer heeft zij zekerheid over de vraag of er inderdaad een overbruggingskrediet voor de betrokken vissers komt? Dit wordt al dan niet gefinancierd vanuit het Europees Visserijfonds. Zolang wij de grootste nettobetaler per hoofd van de bevolking zijn, moeten we er ook maar uit putten. Laten we wel wezen, zo werkt het wel.

Hoe gaat de Staatssecretaris de vissers tegemoetkomen, als blijkt dat het Europees Visserijfonds niet gebruikt kan worden? Ik heb me namelijk laten vertellen dat het vaak gaat om investeringen van minimaal € 70.000 tot € 75.000. Dat kunnen die jongens er allemaal niet bij hebben. Zij hebben ook last van de crisis, van al die accijnzen, van al die hoge brandstofkosten en noem het allemaal maar op. Die gasten moeten dus echt een keer geholpen worden. We moeten hier echt alles aan doen wat mogelijk is.

Dat zijn eigenlijk de vragen die ik bij de Staatssecretaris neerleg. Een goed advies voor de Staatssecretaris is om de Brusselse tegenwerking te negeren en een eigen plan te trekken. Alleingang, zoals de Duitsers het altijd zo mooi zeggen. Daar zit alles in wat ik graag wil zeggen. Veel mensen weten niet dat de vlassector momenteel in de problemen zit. De Staatssecretaris heeft toegezegd om met de vlassector te praten over eventuele steun. Ik weet niet of dit al gebeurd is. Mogelijk ben ik niet goed geïnformeerd. Houd me dat ten goede. Aangezien de PVV als partij te groot is voor het servet en te klein voor het tafellaken, heb ik nog weleens problemen om alles bij te houden. Die steun ad € 300 per hectare die zal worden uitgekeerd, gaat naar de grondeigenaren en niet naar de vlasverwerkers. In bijvoorbeeld Vlaanderen is dat anders geregeld. Ik heb ook weleens een lers model aangehaald. Daar krijgen niet de grondeigenaren de subsidies, maar de boeren of in ieder geval degenen die de grond bewerken. Allereerst wil ik de Staatssecretaris verzoeken om met de vlassector te gaan praten, voor zover dit nog niet gebeurd is. Daarnaast moet die steun niet naar de grondeigenaar toe, maar naar de vlaswerker. Dat zou een mooie motie zijn. Ik overweeg deze ook. In tweede termijn zal ik niet meer aanwezig zijn, maar er zijn hier wel verschillende ogen en oren van partijen die ook namens mij mogen spreken. Ik heb ook een paar ogen en oren in de zaal zitten. Als de Staatssecretaris mij niet tegemoetkomt, zal ik hierover een motie indienen. Ik kom op de zeugen. Ik heb vandaag met de deskundigen gesproken. Deze mensen hebben ervaring met het houden van varkens. Ik zeg heel eerlijk dat ik dat niet heb. Mijn partij is altijd groot voorstander geweest van die vierdageneis. Daar blijf ik voorlopig bij, zeg ik ook tegen de journalist die hier aanwezig is. Ik heb vandaag echter begrepen van tal van deskundigen, echt ervaren mensen, zeggen dat door die vierdageneis juist spontaan abortussen en wonden ontstaan. Ik wil dat gewoon weten. Ik kan dat niet beoordelen. Ik ben bij boeren geweest die er heel succesvol mee waren. Twee derde heeft er schijnbaar problemen mee. Hoe kan dat? Een deskundige zei vandaag ook dat er tien redenen kunnen worden aangevoerd als antwoord op de vraag waarom het bij de ene boer wel lukt en bij de andere niet. Maar wat zijn die redenen? Kan er een veterinaire denktank worden ingeschakeld om deze vraag te beantwoorden? Ik wil graag een onafhankelijk onderzoek door veterinaire specialisten naar dat verhaal, zodat de Kamer goed geïnformeerd kan worden. Ieder werkbezoek van ons is immers een momentopname. Ik ga naar mijn laatste punt. Dat betreft het giraffe Marius. Ja, het is één dier. Je kunt zeggen dat je het niet over één dier moet hebben, maar dat ga ik wel doen. Het is een gezond dier. Toevallig zit de EAZA, de Europese associatie van dierentuinen en aquaria, in Amsterdam. De Staatssecretaris heeft daar zeker ingangen en ze heeft er ook zeggenschap over. Wat is gebeurd, mag en kan niet meer gebeuren. Het schijnt echter tig keren per jaar te gebeuren, ook in ons land. Los van het feit dat het pure dierendiscriminatie is, is het eigenlijk ook regelrechte moord. Het was gewoon een gezond dier, dat je ook had kunnen castreren. Castratie is ook niet fijn, maar het is in ieder geval een second best oplossing. Hoe vaak gebeurt her in ons land? Wat kan de Staatssecretaris betekenen in de richting van de EAZA om ervoor te zorgen dat het niet gebeurt? Ik verzoek de Staatssecretaris om zich namens een beschaafd land als Nederland met deze kwestie te bemoeien. Denemarken kent echte Vikingen, om het maar zo te zeggen. Het is natuurlijk schandalig wat daar is gebeurd in het bijzijn van kinderen.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Mijn interruptie betreft de vierdageneis. Ik heb met veel belangstelling geluisterd naar het betoog van de heer Graus. Ik ken hem ook op de manier waarop hij zijn betoog heeft aangevlogen. De Staatssecretaris heeft op basis van schriftelijke vragen van de VVD aangegeven dat er enkele lopende onderzoeken zijn. Hoe staat de heer

Graus tegenover dat feit? Kunnen we eerst die onderzoeken afwachten, alvorens we verdergaan met de handhaving op deze vierdageneis?

De heer **Graus** (PVV): Om die reden begon ik ook met die opmerking tegen de journalisten. Je moet namelijk uitkijken. Anders gaan ze straks weer zeggen dat we ervan afwijken. Ik heb me vandaag het lot aangehouden van twee goudeerlijke varkensboeren die tegenover me stonden. Die jongens met hun eerlijke koppen zeiden: luister eens even; we hebben er problemen mee. Dat geldt voor twee derde, voor een derde schijnbaar niet. Ik heb ook bedrijven bezocht waar wordt gezegd: we hebben wel wat extra verwondingen, maar... Er moet bekeken worden in hoeverre die spontane abortussen en wonden ook voorkomen bij andere eisen, zoals de 28 dageneis. Dat moet echt door onafhankelijke dierenartsen worden onderzocht. Wij, en ook de varkensboeren zelf, moeten dat niet willen. Klopt het dat een en ander bij de vierdageneis inderdaad is voorgekomen? Als het dierenwelzijn door dat hele verhaal in de knel komt, dan zal geen enkele dierenvriend dat natuurlijk goedkeuren. Laten we daar wel over wezen. We zitten hier om ervoor te zorgen dat die diertjes het zo goed mogelijk hebben. Ik ben vegetariër. Als dieren het goed hebben, dan schijnt het vlees ook beter te smaken. Wij hebben er alleen maar belang bij. Dus ik wil dat dit wordt onderzocht door onafhankelijke dierenartsen.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Ik raakte bijna de draad kwijt. De heer Graus, vegetariër, spreekt over het lekkerder doen smaken van het vlees. Daarover hebben we het vast nog wel een keer. De Staatssecretaris heeft aangegeven dat er enkele lopende onderzoeken zijn. Als deze onderzoeken onafhankelijk zijn en een en ander kunnen aantonen, hoop ik de heer Graus aan mijn zijde te vinden en kan hij wellicht een motie van de VVD daarover steunen.

De heer **Graus** (PVV): Als het onafhankelijke dierenartsen zijn – dat moet dan ook echt gegarandeerd worden – dan zal ik natuurlijk nooit tegen zijn. Ik wil juist dat onafhankelijke onderzoek. Tot zo'n tien tot twaalf jaar geleden heb ik gewoon altijd netjes vlees gegeten. Mijn moeder kocht scharrelvlees. Daar reed ze 50 kilometer voor. Dieren die het goed hebben gehad, smaken malser dan dieren die het niet goed hebben gehad. Dat wilde ik even gezegd hebben. Ik doe er echter niet meer aan mee. Daardoor leef ik beter.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik bedank de heer Graus voor het feit dat hij het droeve lot van die giraffe in die Deense dierentuin hier naar voren brengt. Is hij met mij van mening dat er best iets mis kan zijn met het fokprogramma? Hierover wil ik schriftelijke vragen stellen. Misschien moeten we de Staatssecretaris even de tijd geven om die te beantwoorden. Waarom zou je dieren geboren laten worden om publiek te trekken? Er ontstaan dan overschotten die vervolgens weer moeten worden afgemaakt. Is de heer Graus met mij bereid om de Staatssecretaris de gelegenheid te geven om hierop antwoord te geven en om desnoods daarna met een motie te komen over het feit dat het fokbeleid echt strenger moet? Je kunt het niet maken om dieren te fokken, publiek te trekken en die dieren vervolgens weer af te maken.

De heer **Graus** (PVV): Ik heb onlangs nog een motie hierover ingediend ten behoeve van proefdierjes. Deze is trouwens aangenomen. Waarom zou ik dit niet voor girafjes laten gelden als ik dat wel voor muizen en ratten doe? Ik ben er heel fel op tegen. Na mijn Kamerwerk ga ik er ook achteraan. Mogelijk ga ik er zelf heel actief mee aan de gang. De wijze waarop de EAZA werkt, is echt schandelijk. Ook het gereis van dieren en het uit elkaar trekken van families zijn echt te gek en te zot voor woorden. Dat kan gewoon niet. Tegen mevrouw Ouwehand zeg ik dat ik inderdaad

zal afwachten wat de Staatssecretaris zegt. De EAZA moet in ieder geval worden aangepakt. Wellicht kunnen we dat voor een eventuele motie al doen. De Staatssecretaris is daarvoor de geschikte persoon. En anders moeten we dat misschien via een motie doen.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Het was mij alleen een raadsel waarom het erger is om een giraffe aan de leeuwen te voeren – ik heb begrepen dat ze dat met het beest gedaan hebben – dan een koe, die naar ik aanneem gewoonlijk op het menu van de leeuwen staat. Wat is het verschil daartussen?

De heer **Graus** (PVV): Daarover heb ik niets gezegd. Als het diertje dood is, kun je hem inderdaad beter voeren. Het gaat mij echter om het feit dat ze zo'n gezond diertje op een heel nare en onkuise manier hebben geëuthanaseerd, gedood. Ze hebben dat gedaan in het bijzijn van kinderen. Dat moeten ze daar allemaal zelf weten. Het zijn Vikingen en die hebben een heel andere mentaliteit. Wij zijn Nederlanders en zijn beschaafder. We moeten er alleen wel wat van zeggen en vinden. Dit kan natuurlijk niet. Dat diertje heeft immers de pech gehad dat het tussen die Vikingen terechtgekomen is. En op zo'n moment moeten wij ons er dan wel mee bemoeien. Over het feit dat dat dier na het doden gevoerd is, heb ik helemaal niets gezegd. Daarmee heb ik geen moeite. Van mij mogen ze, als het kan, ieder dood dier optimaal gebruiken ten behoeve van andere dieren. Dus daarover heb ik mijn mening niet gegeven.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik wil nog even stilstaan bij die groepshuisvesting van drachtige zeugen en die vier dagen. De heer Graus betreft het feit dat zijn partij ergens tussen tafellaken en servet opereert en dat hij niet alles meer weet. Maar kan hij zich de beantwoording door Minister Kamp herinneren van de vragen van 18 december 2012 inzake het introductiemoment groepshuisvesting van drachtige zeugen?

De heer **Graus** (PVV): Ik wil niet zeggen dat ik aan geheugenverlies lijd, maar dat zou ik echt niet meer naar voren kunnen halen. Misschien kan de heer Van Gerven mij iets beter helpen. Sorry, ik voel me ook niet helemaal optimaal. Datgene waarover de heer Van Gerven het heeft, kan ik me niet zo voor de geest halen.

De heer **Van Gerven** (SP): Er zijn destijds Kamervragen gesteld door mevrouw Lodders en de heer Geurts over die groepshuisvesting. Er is ook een geschiedenis geschetst. De heer Graus wil op basis van onderzoek zijn oordeel vormen. Ik was vanmiddag ook aanwezig bij de overhandiging van de petitie. Er is een heel traject aan voorafgegaan op basis waarvan wij besloten hebben om naar die vier dagen over te gaan. De dierenartsen zijn hierbij betrokken geweest, de LTO zelf en noem maar op. Wil de heer Graus dit met een open blik bekijken en dan pas zijn oordeel vormen? Anders is zijn basis om een goed oordeel te vormen onvolledig.

De heer **Graus** (PVV): Nu begrijp ik datgene waarop de heer Van Gerven doelt. Mijn fractie heeft dat ook altijd gesteund. Dus dat wil ik helemaal niet zeggen. Maar vandaag stonden die eerlijke jongens, die eerlijke boerenkoppen, naast me. Je zag gewoon dat ze er problemen mee hebben. Ik kan aan mensen zien of ze staan te joken of niet. Die jongens spraken de waarheid. Zij hebben er gewoon problemen mee. Zij zijn de ervaringsdeskundigen. Zij zijn de mensen die met de varkens moeten werken en dat ook doen. Wij moeten die mensen wel de kans geven om onafhankelijk aan te tonen of het klopt. Mogelijk speelden al deze problemen ook al bij die 28 dagenregeling. De vraag luidt derhalve of ze zijn toegenomen of erger zijn geworden. Ik wil dat onafhankelijk onder-

zocht hebben. Ik heb nog geen draai gemaakt, zeg ik tegen de heer Van Gerven. Ik bewaak het dierenwelzijn. Dat doe ik.

De **voorzitter**: We zijn aan het einde gekomen van de eerste termijn van de Kamer. Ik stel voor om de vergadering te schorsen tot 18.35 uur. Dan vervolgen we met de eerste termijn van de zijde van de Staatssecretaris.

De vergadering wordt van 18.26 uur tot 18.35 uur geschorst.

Staatssecretaris **Dijksma**: Voorzitter. Ik had vier thema's voor ogen. Ten eerste kom ik vanzelfsprekend op het gemeenschappelijk visserijbeleid. Daarbij geef ik ook een update van de situatie betreffende de vergunningen voor de pulvisserij. Ten tweede kom ik op de onderwerpen inzake het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Ten derde bespreek ik enkele onderwerpen inzake de dieren. Ten vierde kom ik op de plantaardige onderwerpen. Dat is een logische indeling. Ik begin met het gemeenschappelijk visserijbeleid. Vele Kamerleden hebben zeer terecht harde woorden gesproken – de heer Dijkgraaf suggereerde dat al – over de situatie aangaande de uitbreiding van de pulvisserij en het feit dat we op dit moment niet datgene krijgen waarop wij recht menen te hebben. Laat ik het helder zeggen. Ik ben daarover net zo teleurgesteld als de Kamer en vind het ook niet acceptabel. We zetten nu letterlijk alle zeilen bij om alsnog voor elkaar te krijgen dat er een oplossing komt op korte termijn. Om die reden ben ik gisteren naar Athene gegaan om daar met mijn collega te spreken en hem te vragen om zich in te zetten voor een oplossing op korte termijn. Morgen ga ik naar Brussel – daarvoor ga ik nog naar de BioFach in Nürnberg – om ook met Eurocommissaris Damanaki hetzelfde gesprek te voeren. Om onderhandelingsstechnische redenen zeg ik de Kamer in alle openheid dat ik niet wil ingaan op de vraag welke oplossingen ik zoal zie. Enkele Kamerleden hebben al aangegeven dat er natuurlijk meerdere mensen bij dit gesprek meekijken, ook op grotere afstand. Een oplossing moet er echter komen. Ik meen dat de heer Geurts vroeg of ik volgende week een brief kan sturen. Eerlijk gezegd hangt dit mede af van de uitkomst van het gesprek van morgen. Maar zodra ik echt nieuws heb, informeer ik de Kamer uiteraard per brief. Ik wil proberen om dit volgende week te doen, maar dat is afhankelijk van het stadium waarin het gesprek over een oplossing zich bevindt. Ik kan me er alles bij voorstellen dat de Kamer nauw betrokken wil zijn bij het verdere verloop van dit dossier. Dat zeg ik ook zeker toe. Dus als het lukt, informeer ik de Kamer volgende week. Er is echter een kleine mogelijkheid dat het tijdstip wat naar achteren schuift in verband met de uitkomst van het gesprek van morgen. Er is geopperd om dit dossier bijvoorbeeld te koppelen aan de VIBEG-implementatie. Los van het feit dat het koppelen van dossiers niet altijd een gelukkige uitruil oplevert, willen we een en ander ook op korte termijn oplossen. En die VIBEG-implementatie speelt deels op een wat langere termijn.

Onder anderen de heer Graus heeft de vraag gesteld wat er in de tussentijd gebeurt. In eerste instantie hangt dit natuurlijk af van de vraag of het ons lukt om op korte termijn een oplossing te vinden. Daarop is alle inzet nu gericht. Ondertussen ben ik natuurlijk ook met de sector in gesprek. Indien het onverhoopt langer duurt – daar gaan wij niet voor, maar stel je voor dat dat gebeurt – gaan we ook onderzoeken in hoeverre er bijvoorbeeld sprake moet zijn van een overbruggingskrediet. Ik heb dat de sector ook toegezegd. De heer Graus en enkele anderen hebben terecht vastgesteld dat er al geïnvesteerd is. Het mag niet gebeuren dat mensen failliet gaan omdat die vergunningen uitblijven. Dat lijkt mij eerlijk gezegd de bottomline.

Mevrouw Dijkers heeft gevraagd of ik een brief wil sturen over het rapport Toekomst van de pulvisserij in de Waddenzee. Ik zeg haar toe dat

ik de Kamer die brief zal toesturen, zowel in relatie tot het pulsdossier als in relatie tot het beheer van de Waddenzee.

De heer Bosman en anderen hebben gevraagd of ik de maximale rek en ruimte wil bekijken met betrekking tot de aanlandplicht en de wijze waarop we daarmee in Nederland aan de slag gaan. Dat hebben we al eerder met elkaar afgesproken. Er is tevens gevraagd of ik ook bekijk wat de Britten doen. Het lijkt mij interessant om in ieder geval eens op te vragen wat zij hebben gedaan. Daar waar het mogelijk is, wil ik heel graag optrekken met andere landen. Ik wil echter niet nu al meteen een impactassessment starten. Dat kost namelijk heel veel maanden werk. In deze tijd moeten we even bekijken op welke zaken we de energie richten. Vanuit de gedachte dat we alle rek en ruimte moeten zoeken, stoppen we nu samen met de sector energie in een uitvoerbare en werkbare aanlandplicht. Indien er uit gegevens van andere landen belangrijke signalen naar voren komen, is het wel van belang om deze mee te nemen en op te pakken. We kunnen heel goed profiteren van eventuele gegevens van anderen. We moeten inderdaad binnen Europa het voortouw nemen om die rek en ruimte te zoeken. We moeten dit natuurlijk ook in regionaal verband doen, zoals met de Scheveningengroep. Daarnaast is het prima om breed op te trekken met de Engelsen.

Mevrouw Dik-Faber heeft gevraagd hoe het precies zit met de verordening technische maatregelen en of we niet met een time-out aan de slag moeten. Het is belangrijk om een aantal zaken helder uiteen te zetten. Voor je het weet, lopen er enkele verordeningen door elkaar heen. In de verordening technische maatregelen moet alles goed geregeld worden en moet ook een grote vereenvoudigingsslag gemaakt worden met het oog op de aanlandplicht als geheel. Dat moet geregeld zijn voor 2016, wanneer de kottersector aan de beurt is.

Daarnaast speelt een andere discussie over de zogenaamde omnibusverordening. Daarin regelen we nu alleen de hoogstnoodzakelijke kwesties om de aanlandplicht voor de pelagische sector in werking te laten treden. Dit geschiedt een jaar eerder, zoals de Kamer weet. Het is belangrijk dat we die gesprekken gewoon voeren, maar wel met de intentie die ik zojuist heb genoemd.

De Kamerleden hebben veelvuldig over Mauritanië gesproken. Veel van de vragen die hierover gesteld zijn, vanuit verschillende belevingen van de Kamer, wil ik beantwoorden. Allereerst vroeg de heer Bosman hoe het nu precies zit met de veiligheid. De vlagstaat is verantwoordelijk voor de veiligheid. Dat punt staat nu niet goed in het huidige protocol. De eis van 60% Mauritaanse bemanningsleden is in de ogen van het kabinet inderdaad te hoog. Ik ben het dus met de heer Bosman eens dat dit beter geregeld moet worden in het nieuwe protocol. In overleg met de Raad en de Europese Commissie zetten wij daarop ook in.

De heer Van Gerven hangt een beetje aan de andere kant van het spectrum. Als je minder Mauritaniërs op het schip toestaat, gaat dat volgens hem ten koste van de werkgelegenheid, het profijt voor de lokale bevolking. Ik zou zeggen van niet. Het punt is immers niet dat er geen Mauritaniërs op het schip moeten worden toegelaten. Vanzelfsprekend is dat een onderdeel van het protocol. Overigens wordt dat door de sector ook niet betwist. De heer Bosman heeft de Kamer uitgelegd waarom dat, in het kader van de veiligheid, een betere balans verdient. Ik sluit mij aan bij dat tamelijk heldere betoog. Voor mij is het van belang dat we een goed protocol krijgen.

Mevrouw Dijkers vroeg zojuist welke belangen ik bekijk. Hierbij maken wij onze eigen afweging, zeg ik tegen haar en in de slipstream hiervan ook tegen de heer Van Gerven. Deze luidt als volgt. Het protocol loopt eind van dit jaar af. Dat betekent dat we nu opnieuw onderhandelen. Dat is onontkoombaar. Ik heb eerder al aangegeven dat ik liever vis met een overeenkomst dan dat er allerlei bilaterale afspraken worden gemaakt waarbij geen sprake is van eenheid van beleid. Ik wil voorkomen dat

sommige zaken die wij gezamenlijk heel belangrijk vinden, dus ook de belangen van de lokale bevolking, veel minder nadrukkelijk op de agenda staan. Om die reden is het dus belangrijk om een goede overeenkomst te sluiten. Hierbij gelden eisen als het enkel vissen op het surplus – dat is een heel belangrijke basiswaarde, die ook de lokale bevolking zelf de gelegenheid geeft om alle ruimte te nemen – de duurzame vangsthoeveelheid en het bevorderen van de werkgelegenheid van de bevolking. Dat zijn de afwegingen van het kabinet. Dat is echt iets anders dan het volgen van bijvoorbeeld belanghebbenden, zeg ik tegen de heer Van Gerven. In Europees verband hebben we afgesproken dat de overeenkomsten hieraan moeten voldoen.

Dan is er gevraagd hoe het precies zit met die 20 milj. Dat debat hebben we al heel vaak gevoerd. We blijven dus eigenlijk op verschillende momenten steeds hetzelfde tegen elkaar zeggen. Overigens is daar helemaal niets mis mee. Ik doe dat met liefde, maar het leidt niet per se tot een verandering van standpunt. Laat ik het maar zo zeggen. Ter geruststelling van de heer Van Gerven, voor zover dat mogelijk is, merk ik op dat alle uitgangspunten voor de externe akkoorden blijven gelden. Ik heb deze net ook genoemd: vissen op het surplus en het volgen van de wetenschappelijke adviezen. Ook inzake de 20 milj staat duurzaamheid voorop. We zullen de wetenschappelijke adviezen dus gewoon moeten afwachten. Als het nodig is, bijvoorbeeld voor de sardinella en de bescherming van de bodem, blijft het 20 milj. En als het niet nodig is, is 15 milj wellicht mogelijk. Op dit punt zijn we echter afhankelijk van de wetenschappelijke adviezen. Beter kun je het volgens mij niet krijgen. Mevrouw Dikkers heeft gevraagd welk bedrag we nu precies aan Mauritanië hebben overgemaakt. Ik ga ervan uit dat het geld voor de sectorsteun dit jaar zal worden overgemaakt, te weten 3 miljoen. Jaarlijks wordt er in totaal 67 miljoen vanuit de Unie naar Mauritanië overgemaakt. Dus dat is het bedrag. Welke garanties hebben we wat betreft de transparantie? Mauritanië controleert zijn eigen wateren. Dat maakt, zeg ik eerlijk, dat we daar natuurlijk niet altijd even goed zicht op hebben. Die verantwoordelijkheid kun je echter vanuit onze positie niet zomaar overnemen. Ik snap dat het een gevoelig onderwerp is, maar zo zit het wel gewoon in elkaar. Daaraan kan weinig worden veranderd.

Ik heb nog drie onderwerpen in dit blokje. Allereerst hebben de heer Dijkgraaf en mevrouw Dik-Faber een verzoek gedaan over het schip van de toekomst. Het belang is groot, zowel voor hen als voor mij. Volgende maand is cruciaal voor het project, vooral wat betreft de financiering van de banken. Op dat moment stel ik ook geld uit het EVF ter beschikking. Dat zal zo'n 1,5 miljoen zijn. In het nieuwe fonds zal er ook weer geld beschikbaar komen voor innovatie en kunnen nieuwe bewezen innovatieve technieken voor financiering in aanmerking komen. Met andere woorden, ik deel de visie van de heer Dijkgraaf en mevrouw Dik-Faber. Volgens mij is deze lijn een tegemoetkoming aan hun verzoek. Althans, dat hoop ik.

Mevrouw Ouwehand vroeg mij naar de boetes voor die trawlers. Hierover zal ik de Kamer op korte termijn berichten. De omloopsnelheid van het aantal verzochte brieven en alles wat we moeten uitzoeken, is soms zo groot, dat het ook wel eens even duurt. Misschien moeten we dat op een ander moment nog eens met elkaar bespreken. De heer Graus sprak over het onder druk zetten van de politiek. Dat mag allemaal. Overigens merk ik dat meestal niet zo, maar de werkdruk is wel groot. Dat betekent dat de Kamer soms wat langer op dingen moet wachten dan zij misschien zou willen.

Tegen mevrouw Dikkers zeg ik, dat het mij prima lijkt als Nederland het initiatief van het Verenigd Koninkrijk steunt om bij de Cites iets te doen voor de walvis. Voorzitter. Dit is het einde van mijn eerste blok.

De heer **Bosman** (VVD): Ik bedank de Staatssecretaris voor haar heldere en duidelijke antwoorden. Is het impactassessment absoluut niet aan de orde of blijft dit altijd in de achterzak zitten en gaan we het, indien er mogelijkheden zijn, toch gebruiken?

Staatssecretaris **Dijkma**: Ik vind de laatste formulering beter dan de eerste.

De heer **Dijkgraaf** (SGP): Ik bedank de Staatssecretaris voor haar toezegging. Die is heel belangrijk met het oog op de innovatie die in de visserij nodig is. Dat is dus mooi. Kan de Staatssecretaris aangeven wanneer de Kamer hierover meer duidelijkheid krijgt? Ik zou het prettig vinden, ook voor de sector, als er snel helderheid komt. Wat is een logisch moment hiervoor?

De **voorzitter**: Het betreft de toezegging over het schip van de toekomst.

Staatssecretaris **Dijkma**: Ik heb net iets gezegd over de huidige donatie en ik heb iets gezegd over het moment waarop we het nieuwe fonds gaan bespreken. Dat laatste kan ik pas doen op het moment dat wij ook aan de Kamer het voorstel presenteren van de wijze waarop we het willen inrichten. Dat is op zijn vroegst eind maart, zeg ik er meteen maar als garantie bij. Dat wordt dus in dit voorjaar.

De heer **Geurts** (CDA): Ik bedank de Staatssecretaris voor het feit dat zij bereid is om een brief naar de Kamer te sturen op het moment dat zij wat meer weet. Ik wil wel de druk erop houden. Het is goed als alle partijen weten waar zij aan toe zijn en wat er kan gebeuren. Op een gegeven moment, van vrijdag- op zaterdagavond, heb ik mondelinge vragen aangemeld. Nog voordat ik de vragen kon stellen, had ik al een brief. Dat vond ik top. Daar is niets mis mee. Kan de Staatssecretaris echter gewoon dinsdag voor 00.00 uur de stand van zaken van dat moment aangeven, zodat ik niet weer van vrijdag- op zaterdagavond mondelinge vragen hoef aan te melden?

Staatssecretaris **Dijkma**: Laat ik hierover twee dingen zeggen. We moeten echt van elkaar weten dat het niet nodig is om bij mij de druk erop te houden. Laten we onze gezamenlijke energie liever gebruiken om de druk ergens anders erop te zetten, aangezien die daar harder nodig is dan bij mij. Daarnaast lijkt het mij prima om de Kamer een voortgangsrapportage of in ieder geval een brief te sturen. Ik begrijp volledig dat het noodzakelijk is dat mensen snel weten waar zij aan toe zijn. Die mening deel ik met de heer Geurts. Mijn punt was alleen dat je ook moet communiceren op het moment dat je een duidelijk perspectief hebt. Ik weet niet of ik de Kamer een groot plezier doe met het sturen van brieven, waarin wel een hoop woorden maar geen echte inhoud staat. Mijn inspanning is om datgene te doen wat de Kamer vraagt. Als het goed is, moet dat ook mogelijk zijn. Het punt is alleen dat we het even moeten laten afhangen van datgene wat er deze week gebeurt. Ik ga echt mijn best doen om datgene te doen wat de Kamer mij vraagt.

De heer **Geurts** (CDA): Dank. De Staatssecretaris snapt dat ik deze brief ook nodig heb om in Brussel op andere kanalen de druk op het dossier te houden. Mijn fractie is hier op dit moment volop mee bezig. Zo'n voortgangsrapportage kan voor mij dan handig zijn.

Staatssecretaris **Dijkma**: Dat is goed. Ik kan de heer Geurts nog wel een paar suggesties doen aan welke collega's hij de rapportage misschien ... Maar goed, absoluut. Laten we vaststellen dat het kabinet van verschil-

lende kanten, ook samen met de Nederlandse Europarlementariërs, zijn best doet om die druk te organiseren. We staan gewoon aan dezelfde kant.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik kom nog even op die 20 mijlszone en het vissen bij Mauritanië. Ik heb de indruk dat daar een ongelijk speelveld bestaat. Er zijn immers landen die met complete vismeelfabrieken binnen die 20 mijlszone vissen. Een land als Rusland betaalt dezelfde fee als de EU, maar de EU betaalt ook nog eens 70 miljoen aan Mauritanië. Nederland houdt zich goed aan de regels. Dit is ook goed, maar tegelijkertijd bevinden andere landen zich in een andere positie. Hoe beoordeelt de Staatssecretaris dit en hoe gaat zij daarin optreden?

Staatssecretaris **Dijkma**: Mevrouw Dik-Faber geeft een accurate schets van de werkelijkheid. Deze klopt. Dat is een van de redenen waarom het mij een lief ding waard is als we binnen de Europese Unie wel met een fatsoenlijke akkoord richting Mauritanië komen. Daarentegen is het voor ons heel moeilijk om Mauritanië te verbieden om bepaalde afspraken te maken met landen die niet in de Unie zitten. Dat punt wordt natuurlijk ook in de richting van de Commissie gemaakt. Dat vrije spel ontstaat soms bij het maken van bilaterale afspraken. Mevrouw Dik-Faber heeft hier gelijk in. Dat is voor mij echter geen aansporing om datgene wat ik verstandig vind om vast te leggen, ook in relatie tot het belang voor de Mauritaanse bevolking zelf, los te laten. Sommige collega's zijn heel kritisch over überhaupt een akkoord. Misschien moeten zij zich nog een keer afvragen of het niet verstandiger is om wel een akkoord te sluiten. Uiteindelijk moet iedereen deze afweging voor zich maken. Het kabinet denkt dat het verstandig is, maar het ziet ook datgene wat mevrouw Dik-Faber schetst. Dat is zo.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): We weten niet precies of we vissen op het surplus, omdat je geen goed zicht hebt op de trawlers die voor de kust met vismeelfabrieken de boel aan het leegzuigen zijn. Hoe weten we dan dat de voorwaarden – deze moeten we inderdaad in Europees verband regelen – daadwerkelijk hard zijn? De Staatssecretaris onderschrijft de werkelijkheid, zoals geschetst door mevrouw Dik-Faber. We hebben er dus eigenlijk bar weinig zicht op. We kunnen mooie afspraken maken, maar het is maar de vraag of deze daadwerkelijk op de grond juist worden uitgevoerd.

Staatssecretaris **Dijkma**: Ook op dit punt moeten we heel precies zijn. Ik heb gezegd dat we voor de inkleuring van het protocol deels afhankelijk zijn van wetenschappelijke adviezen. Dit zijn onafhankelijke adviezen. Daarmee hebben we dus ook deels zicht op de situatie. Wat betreft de handhaving – daarover ging de vraag van mevrouw Dijkers – moet ik vaststellen dat deze in handen van Mauritanië is. Daarover heb ik gezegd dat deze niet altijd even helder is. Die wetenschappelijke adviezen zijn voor het kabinet echter wel leidend bij de vraag welke ruimte we binnen het protocol nemen. Dus in die zin ben ik daar wel gerust op. De handhaving is een kwetsbaar punt, maar het is geen punt dat we vanuit hier kunnen veranderen. Wij kunnen een land daarin natuurlijk niet overrulen.

Voorzitter. Ik kom op het GLB. Mevrouw Ladders stelde reeds vast dat de regering geen voorstander is van regelingen op Europees niveau voor schoolfruit en schoolmelk. Ik zal mij in Brussel kritisch opstellen op dit punt vanwege het uitgangspunt van subsidiariteit. Datgene wat een land zelf kan doen, moet een land ook zelf doen. Los van de vraag wie een en ander regelt, ondersteun ik daarentegen in algemene zin wel de doelstelling van de regeling, namelijk het bevorderen van de consumptie van groente, fruit en melk, en het aanleren van gezonde eetgewoonten bij

kinderen. Het ziet er inderdaad naar uit dat de regeling wordt aangenomen, maar eerst moet dat debat plaatsvinden. Daarin zal Nederland ook helder zijn standpunt inbrengen. Ik stel voor om daarna te bespreken of en hoe we deze regeling moeten gebruiken. Dat leg ik dan graag in de Kamer neer. Ik neem aan dat zij gezamenlijk met mij hierover een oordeel will vellen. Dat is de beste route.

Dan kom ik op de aanpassing van de vetcorrectiefactor en de zogenaamde zachte landing, die noodzakelijk is voor het lopende melkquotumjaar. We hebben al eerder bediscussieerd dat er in het lopende melkquotumjaar inderdaad sprake is van een toename van de melkproductie. Deze is onder meer het gevolg van de gunstige weersomstandigheden. Er is echter ook een goede melkoppbrengstprijs, waarover ik zeer verheugd ben. Daardoor stevenen steeds meer lidstaten dan gebruikelijk af op een quotumoverschrijding en dus op het betalen van een superheffing. Nederland heeft zich de afgelopen jaren steeds een voorstander getoond van de zogenaamde zachte landing – het is een mooi woord – na het einde van de melkquotering. Ik ben er nog steeds een voorstander van. In de korte periode tot 2015 waarin de melkquotering van kracht is, zie ik inderdaad tezamen met mevrouw Ladders de aanpassing van de vetcorrectiefactor als een mogelijkheid om daaraan bij te dragen. In de Raad van december hebben we dat al aan de Commissie verzocht. We hebben gevraagd of we op korte termijn de mogelijkheden van de aanpassing van die vetcorrectiefactor in beeld kunnen brengen, zonder dat extra productieruimte ontstaat in het laatste quotumjaar. Ik zal tijdens de komende Raad de oproepen van andere lidstaten voor aanpassing van de vetcorrectiefactor opnieuw ondersteunen. We moeten wel heel goed de positie bekijken van enerzijds de categorie melkveehouders die in een hoger vetgehalte melken dan hun individuele referentie, en anderzijds de melkveehouders die een lager vetgehalte produceren dan hun referentie. Met andere woorden, mevrouw Ladders krijgt waarom zij vraagt.

De heer Van Gerven heeft gesproken over datgene wat er zou gebeuren na het afschaffen van het melkquotum. Hierover gaan we nog uitgebreid met elkaar debatteren. De heer Van Gerven heeft een soort scenario geschetst van wat er allemaal aan groei in de melkveehouderij zou kunnen plaatsvinden en welke gevolgen dat heeft. Ik heb hiervan een ander beeld dan de heer Van Gerven en ik heb daar ook niet zoveel zorgen over. Een van de redenen waarom we hierover goede afspraken konden maken, is dat de sector zelf heel nadrukkelijk ook andere voorwaarden in zijn eigen groeiscenario opneemt, waaronder weidengang en dierenwelzijn, en dus evenmin ongebreidelde groei voorstaat. Ik wil hierover heel graag en heel lang met de heer Van Gerven debatteren – dat gaan we ook nog doen – maar we hebben wel verschillende opvattingen.

Mevrouw Dik-Faber heeft gevraagd hoe groot ik de kans acht dat we die zachte landing toch voor elkaar krijgen. Steeds meer landen pleiten inmiddels ook voor een zachte landing. Het aantal voorstanders groeit, hetgeen positief is. We ondersteunen dat actief. De Commissie is op dit moment nog niet heel erg bereidwillig om op deze voorstellen in te gaan. We hebben net gesproken over het onder druk zetten van mensen. Op dit punt zullen we gezamenlijk met andere lidstaten de Commissie onder druk gaan zetten in de komende Raad.

Er zijn enkele vragen gesteld over de producentenorganisaties. Onder anderen mevrouw Ladders en de heer Dijkgraaf hebben hierover gesproken. Minister Kamp heeft reeds aangegeven dat hij in het tweede kwartaal zal komen met de nadere invulling van de producenten- en brancheorganisaties. Het nieuwe GLB voorziet dus in de mogelijkheid van een producentenorganisatie voor een productgroep en een brancheorganisaties voor de keten. Het probleem van de akkerbouwers is het kabinet bekend, zeg ik tegen beide woordvoerders. Op dit moment overleggen we met de Europese Commissie om hiervoor een modus te vinden.

Los van de vraag wat je daar verder van vindt, kan de promotieregeling ook door de sierteeltsector worden gebruikt.

De heer Graus had een vraag over vlas. Op 11 december heb ik in antwoord op vragen van de heer Geurts, mevrouw Lodders en anderen aangegeven dat ik bereid was om in het pakket voor de artikel 68-maatregel voor dit jaar toch iets te gaan doen voor vezelvlas. Per 1 april 2014 ga ik nogmaals een maatregel openstellen. Daarmee sluiten we aan bij datgene wat we ook in 2013 hebben gedaan. We hanteren hetzelfde budget, te weten € 930.000. De steun per hectare hebben we verlaagd. Daarentegen wordt er geen zogenaamde modulatiekorting meer toegepast. Per saldo blijft het bedrag dus gelijk. We moesten dit wel doen om rare dingen en uitschieters te voorkomen. De steun gaat naar de boer en niet naar de verwerker, want dat kan niet in het gemeenschappelijk landbouwbeleid.

Mevrouw Dik-Faber heeft gevraagd wanneer het POP3 in de Kamer komt en wanneer het in Brussel moet worden ingediend. Zoals ik al heb toegelicht in het AO van 18 december jl. stuur ik de Kamer binnenkort een brief over het POP3. Daarin staat nogmaals de informatie over de inhoud en de financiering. Eind april wil ik proberen het in Brussel in te dienen. Er moet nog wel een soort finale afstemming met de provincies plaatsvinden. Zodra die is afgerond, krijgt de Kamer de brief.

Dan kom ik op de subsidies voor het stierenvechten in relatie tot het plattelandsprogramma. Met de nieuwe wetgeving worden de plattelandsprogramma's niet langer besproken in de beheerscomités of de Landbouwrapraden. Ik kan dus niet in de nationale beleidskeuzes van andere landen ingrijpen.

Mevrouw Ouwehand heeft alsnog gevraagd of ik een raming kan maken van het aantal ambtenaren in internationale gremia en of ik vind dat er genoeg zeggenschap is vanuit de Kamer. Zij sprak ook over dominantie van de industrie in de Raadswerkgroepen. Raadswerkgroepen bestaan volledig uit ambtenaren. Het komt voor dat in expertgroepen vertegenwoordigers van het bedrijfsleven zitten. Deze worden door de Europese Commissie samengesteld ter voorbereiding op de Raadsbehandeling. Uiteindelijk bepalen wij altijd onze eigen standpunten en maken wij onze eigen afwegingen. De Kamer ziet dat ook aan dit debat. Mevrouw Ouwehand heeft opnieuw gevraagd om het aantal ambtenaren te noemen. Eigenlijk heb ik deze vraag al een keer beantwoord. Ik heb toen ook geprobeerd uit te leggen dat dit een beetje onbegonnen werk is. Deze mensen zijn deels ook vervlochten in het Haagse werk. Mensen doen weleens werk hier en weleens werk in Brussel. Sommige mensen werken alleen in Brussel. Zoals ik net zei, heb ik echt mijn handen al vol aan het beantwoorden van een hele hoop andere, overigens altijd belangrijke, vragen van de Kamer. Er zit ergens een grens aan datgene wat we allemaal kunnen opsommen. Nogmaals, ik ben hiertoe dus niet genegen. Ik heb altijd getracht om dit heel vriendelijk te zeggen, maar we moeten een keer een grens stellen. En dit is er een, zeg ik in alle vriendelijkheid. Wat betreft de beïnvloeding van datgene wat er in Brussel gebeurt, heb ik bij de Landbouwrapraden – deze staan allemaal al ingeboekt met vooraf overleg, achteraf overleg en gelegenheid tot het indienen van moties – oprecht de indruk dat het allemaal voor de Kamer wordt voorbereid, om het zo maar even te zeggen. Dat geldt ook voor de hele situatie inzake de BNC-fiches. Ik geef toe dat het ingewikkelde kost is. We proberen in ieder geval zodanig te opereren dat er sprake is van maximale invloed op en transparantie van datgene wat daar gebeurt en datgene waarmee we hier bezig zijn. Als de Kamer meent dat wij dit niet goed doen, dan weet zij ons als eerste te vinden om ons tot de orde te roepen.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Ik had een vraag gesteld over de promotieregeling. De Staatssecretaris antwoordde heel snel dat deze ook geldt voor de sierteeltsector. Betekent dit dat er geen aanvullende eisen gesteld

worden aan de sierteelt? Die signalen krijg ik namelijk. Ik verneem graag een reactie hierop.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat kan ik nu nog niet zeggen, omdat deze hele regeling überhaupt nog ter discussie staat. Hierover hebben we een gemeenschappelijke opvatting. Op basis daarvan kunnen we vervolgens zien wat een en ander nog betekent. Zodra ik daar iets over weet, kom ik daar bij de Kamer op terug. Misschien lukt het om daarover iets te zeggen in het verslag van deze Raad en anders in het verslag in aanloop naar de volgende Raad.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Dank. Mijn fractie is daar niet voor. Maar op het moment dat het zo is, dan moeten we dat geld ook binnen takelen. Ik wacht de toezegging van de Staatssecretaris af.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik kom nog even op die Raadswerkgroepen en die expertgroepen. De Staatssecretaris gaat niet helemaal specificeren hoeveel fte aan ambtenaren daarin zit. Prima, dat gaan we niet doen. Over mijn vragen inzake die expertgroepen en de uitspraak van het Europees Parlement dat deze groepen wel behoorlijk dichtbevolkt zijn door mensen die de industriebelangen vertegenwoordigen, gaat zij echter wel erg makkelijk heen. Het Europees Parlement heeft gevraagd om daar nu eens mee op te houden. Met alle respect, de Staatssecretaris moet toch erkennen dat de Kamer buiten die voorbereiding op de stemming over de toelating van de teelt van die genetisch gemanipuleerde maïs is gehouden? Dat moet de Staatssecretaris gewoon toegeven. Het resultaat van de hele procedure is dat negentien landen hebben gestemd tegen het door de Commissie voorbereide voorstel waarbij die expertgroepen een belang hebben gehad. Slechts vijf landen waren voor, maar de Commissie gaat het er toch door duwen. Zo werkt het. Natuurlijk is mijn fractie boos over het feit dat we daar als nationaal parlement nauwelijks iets over te zeggen hebben en dat de Kamer ook nog eens buitenspel wordt gezet door deze Staatssecretaris. Wil de Staatssecretaris dat toegeven en wat gaat zij doen om die verhoudingen in die expertgroepen redelijker te krijgen?

Staatssecretaris **Dijksma**: Nu klutst mevrouw Ouwehand allerlei zaken door elkaar en ik ben het daar echt niet mee eens. Ik wil straks uitgebreid het een en ander zeggen over de hele procedure inzake het bewust telen van maïs. Daarnaast wil ik iets zeggen over de uitspraak van mevrouw Ouwehand dat de Kamer zou zijn afgescheept. Elke brief aan de Kamer, ongeacht de vraag of deze afkomstig is van mij, collega Mansveld of wie dan ook, bevat gewoon het kabinetsstandpunt. De Kamer wordt nooit afgescheept met een brief. Per afzender kan er geen verschil zijn. Dat is één ding. Ik zal straks ook nog iets over de procedure zeggen. De Kamer is daar niet buitengehouden. We zijn het alleen niet eens over de momenten waarop we het debat moeten voeren. Dat wil niet zeggen dat wij er geen behoefte aan hebben om daar met de Kamer over te discussiëren. Ik zie daar namelijk echt naar uit. Ik zal daar zo bij het vierde blok iets over zeggen. Ik zeg dat niet om ervan af te zijn, maar omdat ik het logisch vond om het daaronder te plaatsen.

Ik vind het prima om aan de Europese Commissie te vragen hoe dat precies zit met die expertgroepen en of zij voor evenwicht wil zorgen. Wat mij betreft, is dat geen issue. Als ook het Europees Parlement daar iets van zegt, dan zal het signaal ongetwijfeld doorkomen. Mevrouw Ouwehand moet dat echter niet verwarren met de hele gang van zaken betreffende de genmaïs. Dat zou niet fair zijn. Dan laat zij dingen door elkaar heen lopen en wekt zij onjuiste suggesties over de wijze waarop het kabinet hierin opereert.

De **voorzitter**: De genmaïs komt straks nog terug.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik verzoek de Staatssecretaris om in haar beantwoording van de vragen over de genmaïs uiteen te zetten wat de invloed van zo'n expertgroep is geweest. Feit is wel dat het voorstel van de Europese Commissie er gewoon doorkomt, tenzij er heel veel landen tegen zijn. Als zo'n voorstel van de Europese Commissie zwaar beïnvloed wordt door zo'n expertgroep, dan is dat toch relevante informatie over de mate van invloed die de Kamer nog heeft in de besluitvorming? Kan de Staatssecretaris daarop nog terugkomen, desnoods ook nog in een ander debat? We moeten hierover wel de kaarten op tafel krijgen.

Staatssecretaris **Dijkma**: Dat is heel moeilijk na te gaan. Op dit onderwerp ligt er namelijk ook een positief advies van de EFSA (European Food Safety Authority), RIKILT en nog een aantal andere, ook Nederlandse, organisaties. De vraag wie nu precies op welk moment het doorslaggevend argument ten gunste van welk standpunt dan ook heeft geleverd, is een educated guess. Het punt van mevrouw Ouwehand over het evenwicht in de samenstelling van expertgroepen wil ik graag maken. Dat is geen enkel punt. Ik zou haast willen zeggen: tot je dienst! Mevrouw Ouwehand moet dat echter niet verknopen met een soort verdachtmakingen over de wijze waarop het Nederlandse standpunt tot stand gekomen is, dan wel aan de vraag hoe onze positie jegens de Kamer was. Nu ga ik er toch weer iets over zeggen. Wij hebben juist geprobeerd om een parlementair voorbehoud te maken. De Kamer wilde dat niet afwachten, zeg ik er maar bij.

De **voorzitter**: We gaan naar het derde blok.

Staatssecretaris **Dijkma**: Dan komen we vanzelfsprekend bij de dierlijke zaken, zoals deze zo eufemistisch heten. Allereerst kom ik op het belangrijke onderwerp van de varkenspest. De heer Geurts, mevrouw Lodders en anderen hebben gevraagd welke maatregelen er nu worden genomen om binnen de EU varkenspest tegen te gaan. En wat doen we andersom ten opzichte van het sluiten van de grens? Om te beginnen is het van groot belang dat er snel een oplossing wordt gevonden. Diepgevroren producten kunnen uiteraard eenvoudig worden opgeslagen, maar dat heeft wel consequenties voor de prijzen. Deze staan op dit moment onder druk. Dat zie je ook. Dat betekent formeel dat de Europese Commissie aan zet is. Het gaat hier immers om een EU-certificaat. Dat neemt echter niet weg dat ook Nederland zelf zo veel mogelijk zal doen en moet doen om een oplossing mogelijk te maken, zodat Nederlandse bedrijven weer kunnen exporteren naar de Russische Federatie. Gelet op zowel de signalen van de Commissie en de sectorpartijen als de signalen uit Moskou, is het verstandig om nu alvast bilateraal te gaan onderhandelen. Wij hebben dagelijks contact met de sector over de situatie en over de gegevens die van belang zijn in het kader van regionalisering. Die worden verzameld. Er zijn extra testen gedaan op AVP (Afrikaanse varkenspest) in beschikbare monsters van wildzwijnen. Ook op dit punt zitten we de Europese Commissie echt achter de voddens. De heer Geurts kent mij een beetje. Als het nodig is, dan gaan we opnieuw naar Moskou. Maar laten we nu eerst de Commissie in de driver's seat houden. Indien het echt nodig is om zelf ook bilateraal te onderhandelen, dan zal ik dat doen.

Mevrouw Lodders steunt de opvatting van het kabinet om het verzoek van Litouwen nu niet te honoreren. Mogelijk zal Litouwen tijdens de Raad de Commissie vragen om een financiële compensatie voor commerciële schade. Dit doet het dan vooruitlopend op een uitbraak. Nederland heeft de cofinanciering van preventieve maatregelen altijd gesteund, maar kan extra financiële steun en compensatie voor marktschade niet steunen. Het

is ook niet gebruikelijk om indirecte schade door dalende prijzen ten gevolge van een dierziektecrises te vergoeden. Dat kan leiden tot ongewenste precedentwerking. Daarom steun ik ook niet een eventueel verzoek om bij voorbaat financiële compensatie voor indirecte schade toe te zeggen.

Een aantal Kamerleden heeft vragen gesteld over de derogatie. Het lijkt mij sowieso goed om hierover voor het algemeen overleg inzake mest nog iets te schrijven aan de Kamer. Misschien kan ik hierop een beetje vooruitlopen. We zijn nog steeds in intensief overleg met de Europese Commissie. Hoe zit het nu? De discussie gaat vooral over de punten waarop Nederland nog niet aan de Nitraatrichtlijn zou voldoen. Daarnaast is de vraag of het vijfde actieprogramma in voldoende mate voorziet in een aanpak. Voor het AO van volgende week zal ik de Kamer op dat punt schriftelijk informeren.

Enkele Kamerleden hebben gesuggereerd dat Nederland laat zou zijn met het aanvragen van de derogatie. Ik herken dat signaal niet. Het is belangrijk om dat alvast als klankkleur te noemen en om met de Kamer door te nemen hoe het precies werkt. Wat is formeel het aantal stappen dat er gezet moet worden? Lidstaten moeten eerst de gesprekken afronden over het actieprogramma. Pas daarna worden de derogatievoorwaarden besproken. Hierover hebben we een lang debat gehad. Ik heb steeds gezegd dat het een samenhangt met het ander. Je krijgt het ene niet als je het andere niet voor elkaar hebt. Nederland is juist proactief geweest door zijn derogatieverzoek al in te dienen in de laatste fase van de gesprekken over het actieprogramma. Alles hangt nu af van een spoedige afronding van de onderhandelingen over dat vijfde actieprogramma.

Mevrouw Dik-Faber vraagt of we zo snel mogelijk aan de slag gaan. Wij proberen natuurlijk zo spoedig mogelijk tot een goed resultaat met de Europese Commissie te komen. Over het belang van de derogatie hoeven we elkaar niets wijs te maken. Dat is echt heel groot. Uiteraard zal ik aandringen op een terugwerkende kracht per 1 januari 2014. Dat is de Nederlandse positie. Recentelijk is er aan ieder land een derogatie met terugwerkende kracht verleend. Wij gaan uiteraard voor dezelfde behandeling. Het is goed om de Kamer verder schriftelijk te informeren. Volgende week hebben we nog een uitgebreid overleg, waarin we uiteraard ook op dit onderwerp kunnen terugkomen. Er is echter geen spoor van twijfel over het belang van de derogatie. De Kamer moet van mij aannemen dat wij hier heel hard aan werken. Destijds hadden wij ingeschat dat het vijfde actieprogramma er ook echt moest staan. Ik heb geen aanleiding om eraan te twijfelen dat dat inderdaad erg belangrijk was.

Ik kom op Rendac. Ik heb de tarieven voor het ophalen en verwerken van de kadavers voor 2014 inderdaad nog niet goedgekeurd. Ik heb de Kamer een uitgebreide brief gezonden plus een beantwoording van twee sets vragen van de leden Lodders en Geurts. Ik zoek naar ruimte om de verhoging verder te beperken, maar dat is inderdaad niet gemakkelijk. We overleggen met Rendac. Ik zal de suggestie van de heer Dijkgraaf over de opslag bekijken. De Kamer verneemt binnenkort nader van mij. We moeten wel snel zijn. Ook op dit punt geldt dat de tijd doortikt en dat men moet weten waaraan men toe is.

Vele Kamerleden hebben gesproken over de vierdageneis. De heer Dijkgraaf zei terecht dat deze een interessante geschiedenis kent. Dat klopt. Het is goed om dit punt even met elkaar door te nemen. Mevrouw Lodders vroeg hier ook om. In 1998 is de groepshuisvesting voor drachtige zeugen binnen vier dagen verplicht gesteld bij ver- of nieuwbouw. Uiterlijk tien jaar later, in 2008, moest dat voor alle zeugenbedrijven ingaan. Destijds was dat een verzoek vanuit de sector. Dat zijn dus, zeg maar, dezelfde mensen die nu ook voor ons staan. Het is van belang om dat één keer hardop te zeggen. In 2003 is in een Europese richtlijn

over groepshuisvesting vastgelegd dat er een ingangsdatum zou komen voor 1 januari 2013. Vervolgens heeft de toenmalige regering de overgangstermijn verlengd van 2008 naar 2013. Men heeft er toen nadrukkelijk en bewust niet voor gekozen om het aantal dagen gelijk te trekken met de richtlijn die destijds gold. Die keuze is dus tien jaar geleden, in 2003, al gemaakt.

In de afgelopen tien jaar zijn er heel veel bedrijven aan de slag gegaan om de zaak voor elkaar te maken. Daar zit ook mijn grote probleem. Ik wil mijn ogen niet sluiten voor bedrijven die het lastig hebben. Dat hebben we ook laten zien. We hebben een verbetertraject ingezet en overleg met de sector gehad. We ondersteunen bedrijven en hebben daarvoor middelen beschikbaar gesteld. We hebben ook een aantal dingen gewoon vastgesteld. Zeugen zijn sociale dieren. Hun welzijn is erbij gebaat als ze zo snel mogelijk na het dekken in de groep worden geplaatst. Als je ze onnodig lang opsluit in een box schaadt dat het welzijn, de gezondheid en het natuurlijk gedrag. Dat past ook bij een aantal andere ontwikkelingen, zoals het feit dat de zeug niet meer standaard vier weken wordt vastgezet in het kraamhok en dat zeugen loslopen in de dekstal. Recentelijk was er inderdaad discussie over de vraag wat dit betekent voor bijvoorbeeld spontane miskramen. Laat ik het maar zo zeggen. De GD (Gezondheidsdienst voor Dieren) heeft hierover gezegd dat niet zomaar een-op-een de relatie kan worden gelegd met het feit dat de dieren na vier dagen weer in de groep worden geplaatst.

Ik weet niet het exacte percentage, maar we hebben echt de indruk dat veel meer dan een derde van alle bedrijven allang voldoet aan datgene wat er gevraagd wordt. Die bedrijven hebben vaak duizenden euro's daarin geïnvesteerd. Als de Kamer mij nu vraagt om de handhaving op te schorten, heb ik problemen met het feit dat we dan eigenlijk tegen de mensen die hun best hebben gedaan om het voor elkaar te maken, zeggen: fijn dat jullie dat gedaan hebben, maar een deel van jullie collega's is nog niet zover en heeft misschien nog niet geïnvesteerd. Welk signaal zend je dan uit? Dat vind ik heel ingewikkeld, ook voor de sector zelf. In dit soort situaties help je niet de mensen die hun nek uitsteken, investeren en hun best doen om het in tien jaar voor elkaar te krijgen. En tegen de mensen die het niet voor elkaar hebben, zeg je eigenlijk dat we net doen alsof het niet hoeft. Daar zit mijn probleem.

Ik wil de Kamer het volgende voorstellen. Volgens de heer Graus moet een en ander op een aantal punten nader worden onderzocht. Ik heb nu geen concrete aanwijzingen dat het hormoon prostaglandine vrijkomt bij het verwerpen van een zeug en dat dat een zogenaamd domino-effect zou veroorzaken. Dat is immers een belangrijk argument dat wordt gebruikt. Najaarsverwerpen komt bij alle huisvestingssystemen voor en er is geen directe relatie bekend met de groepshuisvesting en vroege introductie van zeugen. Laten we inderdaad maar een aantal veterinaire experts bij elkaar halen. Ik overleg sowieso met de sector en ben van plan om dat opnieuw te doen. Ik zie ook dat de temperatuur oploopt. Daar ben ik ook helemaal niet blind voor, maar daar gaat het niet om. Ik heb de Kamer net wel even mijn dilemma geschetst. Wat doen we met al die mensen die het wel voor elkaar hebben? Wat is na zoveel jaren onze boodschap aan hen? Daarover moet je met elkaar goed nadenken. Ik wil dat onderzoek laten doen en ik wil ook in overleg gaan. Op basis daarvan wil ik ook bekijken of dat consequenties moet hebben voor de handhaving, maar hierover doe ik nu nog geen toezeggingen aan de Kamer. Ik wil eerst zien wat dat inhoudelijke onderzoek oplevert. Op basis daarvan moeten we verder praten. Je hebt handhaving en handhaving. Er zijn mensen die een heleboel zaken niet op orde hebben. Dan gaan we natuurlijk niet doen alsof we gek zijn en zeggen dat we niet komen. Dus dat werk gaat wel gewoon door. Ik wil de Kamer en de sector tegemoetkomen door aan de hand van dat veterinair onderzoek te bekijken waar de problemen zitten. Vervolgens zal ik nagaan of die relatie met dat hele punt van de groepshuisvesting linea

recta een-op-een te vinden is. Als dat zo is, dan hebben we een nieuw gesprek. Als het niet zo is, dan hebben we een ander gesprek. Dan moeten we met elkaar vaststellen welke andere redenen er zijn voor het feit dat bepaalde varkenshouders niet voldoen en een heleboel varkenshouders wel. Ik ben bijna aan het einde van het blok.

Mevrouw **Lodders** (VVD): De Staatssecretaris geeft een voorzichtige opening met daarbij ook een voorbehoud. Kan zij ingaan op de vraag wat het verschil is tussen het bij elkaar zetten van de experts en de lopende onderzoeken? Zij refereert hieraan in de beantwoording van de schriftelijke vragen die ik gesteld heb. Hoe ziet de Staatssecretaris die procedure dan verder? Zij zegt eigenlijk iets te snel dat heel veel varkenshouders het wél voor elkaar hebben. Dat heb ik nu juist in eerste termijn betoogd. Ik lees ook reacties van varkenshouders die het voor elkaar hebben, maar die tegen die problemen aanlopen en dus ruimte zoeken. Kan de Staatssecretaris daar wellicht nog op ingaan?

Staatssecretaris **Dijkma**: Misschien is die samenhang precies datgene wat we moeten bekijken. Er zijn inderdaad ook eerder dingen door experts gezegd. Ik noemde net al die hormoonkwestie in relatie tot de groepshuisvesting. Aangezien we ook openstaan voor kritiek, gaan we opnieuw met elkaar bekijken waar we men tegen aanloopt. Is dat redelijk of niet? De Kamer moet zich ook realiseren dat een heleboel mensen zich niet in zo'n debat roeren en gewoon in stilte ervoor zorgen dat ze hun zaken voor elkaar hebben. Ik wil niet graag in een positie terechtkomen dat deze mensen voor mijn neus gaan staan en zeggen: «Hé, wacht eens even! Nu wil ik verhaal halen, want ik heb dit en dat allemaal gedaan en geïnvesteerd en nu veranderen jullie tijdens de rit opeens de spelregels. Wat betekent dat dan voor mij? Want ik word daarmee op een concurrentieachterstand gezet.» De Kamer moet zich dat wel realiseren, ook omdat het al zo lang speelt. In de media lijkt het weleens alsof een en ander eergisteren bedacht is. Dan staat er ergens: «Dijkma komt met ...» Ik wil heel graag alle eer en credits voor heel veel beleid krijgen, maar dit is een beetje te veel eer. Het is natuurlijk al tien jaar geleden vastgelegd. Men doet een beetje alsof dat niet zo is en dat is niet helemaal fair.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Ik snap wat de Staatssecretaris zegt. Het zijn ook niet vijf boeren die de noodklok luiden. Het wordt wat breder gedragen dan wellicht nu wordt voorgedaan. In mijn eerste interruptie heb ik gevraagd of de Staatssecretaris kan ingaan op het verschil met het lopende onderzoek waaraan gerefereerd werd in de schriftelijke beantwoording, en in het bijzonder op de procedure. Dat mag ook in tweede termijn. Ik blijf namelijk worstelen met de handhaving. Ik hoor wat de Staatssecretaris zegt. Op het moment dat de procedure niet duidelijk is, wil ik wel weten op welke wijze we omgaan met de handhaving.

Staatssecretaris **Dijkma**: Dat zal ik in de komende dagen moeten bekijken. De Kamer oppert het idee om nog een aantal zaken te bekijken. Ik wil vandaag inderdaad een opening maken door te bezien op welke manier we dat onderzoek kunnen doen. Ik vraag de Kamer om mij wel even de tijd te geven om dat fatsoenlijk uit te dokteren. Ik zal dat overigens in overleg met de sector doen. Het is echter niet goed om op voorhand al een signaal af te geven dat er geen handhaving meer is. Het is wel goed om op basis van zo'n onderzoek te bezien of het consequenties voor de handhaving heeft. Je kunt dat echter pas doen op het moment dat je de feiten op tafel hebt. Ook vanuit mijn positie gezien is dat belangrijk om vast te leggen. Natuurlijk heb ik de aantallen handtekeningen gezien. Nogmaals, er zijn ook heel veel mensen die hun zaken echt op orde hebben en die geen handtekening hebben gezet en niet in het protest zitten. Voor hen moet ik ook opkomen en dat doe ik ook.

De heer **Geurts** (CDA): Het is mooi dat de Staatssecretaris voor iedereen wil opkomen. Het gaat het CDA om het dierenwelzijn, dat hiermee getroffen is. We kunnen een hele discussie gaan voeren over de wijze waarop het in het verleden gelopen is. Ik heb dat ook bekeken. Het is destijds als een stip op de horizon neergezet met een stok achter de deur. Die stok achter de deur ken ik ook bij deze Staatssecretaris op een aantal andere onderwerpen. Het is ook niet vreemd dat er problemen zijn. Reeds in 2005 zijn hierover rapporten verschenen. Het gaat mij om twee dingen. Ik verzoek een ieder om niet langer over hormoonachtige stoffen te spreken. Het betreft een foetale stof die in de bloedsomloop zit. Dat lijkt me een veel verstandiger woord.

De mensen die het dan zogenaamd wel voor elkaar hebben, krijgen op dit moment een extra plus in de markt. Misschien kan dit de Staatssecretaris helpen bij haar verdere beantwoording.

Staatssecretaris **Dijkma**: Ik begin met de eerste conclusie van de heer Geurts dat een en ander niet goed is voor het dierenwelzijn. Dat is nog niet bewezen. Daarover gaat nu juist de discussie. Laten we elkaar daarover maar eens in de ogen kijken op basis van de door de heer Graus goed geduide, onafhankelijke veterinaire experts. We zullen zien wat zij zeggen. Ik ben immers geen veterinaire expert. Ik moet echt afgaan op datgene wat de mensen die onder mijn verantwoordelijkheid werken daarover zeggen. Maar ik ben van harte bereid om dat te laten objectiveren en te laten toetsen. Op basis daarvan zullen we echt zien hoe het verder moet. Als iedereen in 2005 alles al wist, maar dit in al die jaren bij geen enkel kabinet tot nader inzicht heeft geleid, moet de Kamer het mij niet kwalijk nemen dat dit acht jaar later bij mij evenmin het geval is, tenzij er nieuwe onderzoeksgegevens liggen. Laten we dat nagaan.

De heer **Geurts** (CDA): Ik bedank de Staatssecretaris voor de toezegging dat we een en ander gaan bekijken. Dat is een opening. Toen ik als Kamerlid aantrad, ben ik gelijk over dit onderwerp begonnen. Ik ben geen veterinaire specialist, maar ik heb ogen en zie in de praktijk wel benenwerkproblemen. Dat wil ik even gezegd hebben.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): Ik heb in mijn betoog ook geschetst dat een groot aantal varkenshouders in de afgelopen tien jaar aan de slag is gegaan en voldoet aan de eisen. Er is echter ook een grote groep die er niet aan voldoet. De Staatssecretaris zegt, misschien wel terecht, dat die mensen de tijd hebben gehad en dat voorgaande kabinetten er ook nooit aan hebben gesleuteld. Er is echter een groep van 1.200 tot 1.300 varkenshouders die problemen heeft. Hoe gaan we die groep verleiden om stappen vooruit te zetten in het belang van het dierenwelzijn? Het is niet de bedoeling dat we dat dan doen via handhaving. We moeten nu in gesprek met de sector en met een stappenplan komen. We moeten bijvoorbeeld beginnen bij 21 dagen, die geen problemen opleveren, en dan langzamerhand stappen terug gaan zetten. Dat voorstel heb ik gedaan. Wil de Staatssecretaris hierop reageren? Het is mij nog niet helemaal duidelijk op welke wijze zij hiernaar kijkt.

Staatssecretaris **Dijkma**: Zover ben ik dus nog niet. Ik heb getracht om dat mevrouw Dik-Faber duidelijk te maken. Je mag van mij verwachten dat ik eerst via nader onderzoek bepaal wat wel en niet redelijk is. Er is een stappenplan. We hebben immers een verbetertraject, waarin op dit momenteel ook een aantal bedrijven zit. Er is extra geld beschikbaar gesteld. Maar eigenlijk wil de sector terugkomen op die eerder gemaakte afspraken. Dat is de kern. Het gaat niet langer over de vraag hoe we nog een aantal mensen over de streep kunnen trekken. Het gaat om het feit dat het hele principe opnieuw ter discussie is gesteld. Hier moeten we eerlijk over zijn. Dat is nu gaande. Dat mag. Je mag elke dag opnieuw verzinnen

dat je tien jaar geleden een en ander misschien niet had moeten vragen. Je moet ook kijken naar de mensen voor wie het moeilijk is. Dat ben ik met de Kamer eens. Die opening heb ik net geboden. Laten we op basis van de inhoud met elkaar bekijken waar men tegen aanloopt. Vervolgens moeten we dat nog beter onderzoeken en onafhankelijk veterinaire laten checken. De heer Geurts zegt dat het gaat om het benenwerk. Dat moeten we laten bekijken. Ook moeten we de ervaringen gebruiken van de mensen die eraan voldoen. Zo zou ik het willen doen. Ik wil niet op de zaken vooruitlopen. Dat vind ik namelijk een beetje met een natte vinger in de lucht reageren.

Mevrouw **Dik-Faber** (ChristenUnie): De Staatssecretaris gaf zojuist aan dat je handhaving en handhaving hebt. Kan zij hierop een toelichting geven? Hoe chique is het immers om lopende onderzoeken te gaan handhaven?

Staatssecretaris **Dijkma**: Andersom. Als een maatregel reeds is ingegaan en iedereen al jaren weet dat je gaat handhaven, is het ook niet heel chique om dan meteen te zeggen dat je ermee ophoudt. Ik hoop dat de Kamer mij op dit moment niet wil overvragen. Laten we over en weer een beetje voorzichtig aan doen, zodat het lijntje niet breekt. Ik heb de Kamer gezegd dat ik het vraagstuk van de handhaving wil beoordelen. Ik bekijk echter eerst wat er aan de hand is en zal pas daarna bezien of dat ook een betekenis heeft. Dat is mijn positie. Daar ben ik nu echt even niet van af te brengen. Het is niet goed om dat te doen.

Voorzitter. Mevrouw Ouwehand heeft gevraagd hoe het nu zit met het dierenwelzijn, de regels en de evaluatie in 2015. Zij vroeg zich af of we dan weer zo'n debat krijgen over het feit dat het allemaal niet voldoende is nageleefd. De Unie legt het accent terecht op naleving van de huidige dierenwelzijnsregels. Mijn inzet voor de nieuwe strategie is bijvoorbeeld ook om de maximale transporttijd – de Kamer kent dit punt – naar acht uur te krijgen, teneinde ook inhoudelijke voortgang te boeken. Mevrouw Ouwehand heeft echter volstrekt gelijk dat de handhaving echt een issue is. Dat zien we bij datzelfde onderwerp ook, want dat is nu niet op orde in de Unie als zodanig. De inbreng van Nederland is dat we daar heel scherp op moeten zijn. Dat heeft ook te maken met het level playing field, zoals dat zo mooi heet.

Op giraf Marius kom ik schriftelijk terug in het verslag over de Landbouwwraad. Ik zal de Kamer ook informeren over de stand van zaken van Schengen für Schweine wat betreft de transportregels.

Mevrouw Dijkers heeft zich boos gemaakt over het oormerken en ontving de warme steun van de heer Geurts daarvoor. In oktober 2012 heeft mijn voorganger op verzoek van de Kamer aan toenmalig Eurocommissaris Dalli verzocht om in de EU-verordening rekening te houden met gewetensbezwaren en te komen met alternatieven voor identificatie zonder oormerk. De Eurocommissaris heeft in reactie daarop aangegeven dat hij uit veterinaire overwegingen geen heil ziet in alternatieven. Ik zeg de Kamer toe dat ik opnieuw bij Eurocommissaris Ciolos de door Brussel voorgeschreven korting van 20% op de inkomenssteun voor oormerkweigeraars aan de orde zal stellen. Uiteraard zal ik de Kamer over de uitkomsten informeren.

Ik geef even een goede update inzake de bejegening van de zogenaamde oormerkweigeraars op hun erf. Er zijn in Nederland nog negentien oormerkweigeraars. Zij moeten wel voldoen aan het zogenaamde protocol voor gewetensbezwaarden. Ik kan het zelf niet verzinnen, maar zo heet dat dus. Dat betekent dat zij wel een aantal zaken op een rijtje moeten hebben, zoals het insturen van haarmonsters van een kalf ten behoeve van dna-analyse en het bijhouden van een foto- en bedrijfsregister. Daarop controleert de NVWA. Bij recente controles is gebleken dat enkele mensen op dat onderwerp hun zaak niet op orde hebben. En ook

daarvoor geldt dat we dan handhaven. Dat is de afspraak en daar moet je je aan houden. Zo simpel is het soms nog gewoon.

Ik kom op de ganzenbestrijding met CO₂. Er wordt gewacht op goedkeuring van biociden in de Unie. In juni volgt de besluitvorming en in de herfst de eventuele inwerkingtreding, zeg ik tegen de heer Geurts. Daarna kan bij het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) een reguliere toelating worden aangevraagd. Er zijn in 2012 en 2013 door I en M vrijstellingen aangevraagd voor het gebruik van CO₂ bij vliegvelden en die zijn ook verleend. Deze golden steeds voor 180 dagen. De aanvraag voor het seizoen 2014 is gedaan en in behandeling bij I en M.

De **voorzitter**: Dan zijn we aan het einde van het blokje dierlijk. We gaan door met het blokje plantaardig.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Ik heb een korte vraag. Ik ben het ermee eens dat die handhaving van het actieplan dierenwelzijn op orde moet zijn. In 2015 vindt er een evaluatie van het actieplan plaats. Hoe gaat de Staatssecretaris voorkomen, dat er straks weer wordt gezegd dat we er eerst maar eens voor moeten zorgen dat alle regels worden gehandhaafd en dat we de rest dan later wel zien? Dat hoeft ze niet nu te formuleren. We willen natuurlijk allebei, het handhaven van regels en nieuwe ambities. De Staatssecretaris heeft aandacht hiervoor. Kan zij toezeggen dat zij zich hiervoor sterk zal maken en dat zij de Kamer zal informeren over de wijze waarop ze dat gaat doen?

Staatssecretaris **Dijkma**: Het is verstandig om dat op een apart moment te doen, tegen de tijd dat het voor de deur staat. Dat punt van transport is een showcase om te laten zien dat het in mijn ogen niet alleen maar gaat om handhaving van het bestaande. Op sommige punten moet je weer een volgende stap zetten. Het is een voorbeeld. We willen ook weer niet over de hele linie extra stappen zetten. Soms is het belangrijk om vooral te handhaven. Die afweging zullen de Kamer en ik samen moeten maken. Voorzitter. Wat betreft de pootaardappelen komen we wederom bij de Russische Federatie.-Daar komen we nog eens dezer dagen. Misschien is het goed om even vast te stellen dat tijdens de Grüne Woche een akkoord is bereikt. Aangezien mijn dg een en ander heeft kunnen doen, hoefde de premier niet te spreken. De Russische markt voor pootaardappelen gaat weer open. Hiep hiep hoera! We hebben de Russische Federatie aangeboden om in Nederland een audit op het fytosanitaire systeem te doen, zodat ze voldoende garanties heeft. Vanzelfsprekend is er nauwe afstemming met de Nederlandse sector voor aardappelhandel, aangezien de afspraken werkbaar moeten zijn. Hiermee zijn we nu bezig.

De heer Van Gerven heeft een vraag gesteld over de plant- en diergezondheidsverordening. Het voorstel van de Europese Commissie voor de teeltmateriaalverordening is door de EP-commissies ENVI en AGRI verworpen. Dit geldt niet voor andere verordeningen. Dat onderscheid moet even worden gemaakt. In april stemt het Europees Parlement pas plenair. Hoe het nu verder gaat met die voorstellen is op dit moment dus onhelder. De Europese Commissie heeft de voorstellen gedaan en heeft nog geen mededelingen daarover gedaan. Ook het voorzitterschap heeft daarover nog geen helder standpunt laten horen. Zodra er meer duidelijkheid is, zal ik de Kamer informeren.

Mevrouw Ouwehand heeft nog gevraagd wat de meerwaarde is van de sierteelt. Zij heeft het ook gehad over de gewasbeschermingsmiddelen. Ook in de sierteelt zijn er ondernemers die geweldig innoveren en hoge kwaliteitsniveaus nastreven. Sierteelt zit nu binnen het bereik van de regeling voor promotie. Ik zie geen reden om deze sector anders te behandelen dan andere.

Mevrouw Dijkers heeft nog een vraag gesteld over de biorichtlijn. Er is wel wat verschenen in de media, maar binnenkort publiceert de Commissie pas voorstellen. Dit zal in april of maart zijn. Dan zal het kabinet ook met een reactie komen. Laat ik even mijn basishouding toelichten. Dan weet de Kamer een beetje op welke wijze ik erin sta. Het is belangrijk dat deze voorstellen de biologische sector gaan ondersteunen. Deze moeten leiden tot een vereenvoudiging van de regelgeving, ook met aandacht voor een goede uitvoerbaarheid. Ik zal de sector daar vanzelfsprekend bij betrekken. Een deel van de mensen zie ik morgen. Morgen gaan we namelijk met circa 100 biologische bedrijven naar de BioFach in Nürnberg. Dat weerspiegelt het feit dat ook die sector een warm hart krijgt van het Nederlandse kabinet.

Ik kom op het laatste punt. Ik heb net al een groot deel van het gras voor mijn eigen voeten weggemaaid in een eerste duidelijke reactie op de vraag van mevrouw Ouwehand over de genmaïs. Bij de begroting heb ik de Kamer al aangegeven dat Staatssecretaris Mansveld zou reageren. Dit onderwerp is geregeld van Raad naar Raad verschoven. In het verleden lag het vaak bij de Landbouwrap. Daarna werd het bij de Milieuraad ondergebracht en vervolgens kwamen we het zo ongeveer in het Coreper tegen. In januari en februari hebben wij meerdere keren vastgesteld dat Nederland zich zal onthouden. Het is goed om helder te maken dat voor geen van beide standpunten, voor of tegen de genmaïs, een gekwalificeerde meerderheid is. Onze positie daarin zou ook geen swing vote zijn. Het leek mij belangrijk om dat hier te zeggen. Je kunt over deze maïs spreken, maar eigenlijk moet je in de breedte met elkaar over het onderwerp debatteren. De Kamer zal op zeer korte termijn een brief van het kabinet ontvangen. Ik zeg nogmaals tegen mevrouw Ouwehand dat ik van harte uitzie naar dat debat. Het lijkt mij heel goed als we dat in zijn volle omvang met elkaar gaan voeren. De Kamer krijgt dan niet één maar twee Staatssecretarissen. Staatssecretaris Mansveld en ondergetekende zitten dan gezamenlijk met de Kamer aan tafel. Wij verheugen ons daarop.

De heer **Geurts** (CDA): Om een tweede termijn te voorkomen heb ik nu een vraag. Ontvangt de Kamer ook gelijk het standpunt van het kabinet over klonen? Dan kunnen we die discussie in een keer voeren.

Staatssecretaris **Dijkers**: Ja.

Mevrouw **Ouwehand** (PvdD): Voor een deel realiseer ik me dat ik hier ruzie maak met de verkeerde. De Staatssecretaris heeft gelijk. Op Europees niveau zijn er nogal wat wisselingen zijn geweest wat betreft de vraag in welke Raad we een en ander gaan besluiten. Het leek vooral op het terrein van de Staatssecretaris van I en M te liggen. Misschien komt het antwoord wel in het debat dat we nog gaan voeren. Het kabinet kan toch niet volhouden dat het bij de eerste teelttoelating in tien jaar van zorgvuldigheid getuigt om tegen de Kamer te zeggen: u vraagt al een paar maanden om onze inzet; wij willen een en ander zo zorgvuldig mogelijk doen, zodat we onze inzet pas aan u bekend maken als de stemming in Europa reeds geweest is? Dat kan niet waar zijn! Laat de Staatssecretaris zich dus voorbereiden op stevige vragen op dat punt. Laat zij zich ook voorbereiden op de vraag of we invloed hadden kunnen uitoefenen op Duitsland, als we hier eerder over hadden beslist. Dat land is van het voorstanderskamp naar het onthouderskamp gegaan. Wie weet, was het wel in het nee-kamp terechtgekomen en dan waren we nu klaar geweest. Dat is enigszins een gemiste kans.

De **voorzitter**: Het punt is helder en is vorige week heel uitgebreid gewisseld met weer een andere Minister.

Staatssecretaris **Dijkma**: Ik verheug mij nog meer op het debat. Het lijkt me heel goed dat we dan ook alle misverstanden – het zijn bijna «mistverstanden» – uit de weg ruimen. Ik bedank mevrouw Ouwehand alvast voor het feit dat zij ons inzicht heeft gegeven in haar vragen.

De heer **Van Gerven** (SP): Ik heb een aanvullende opmerking naar aanleiding van datgene wat mevrouw Ouwehand heeft gezegd. Wat mijn fractie betreft, was de vraag niet eens zozeer welk standpunt er was ingenomen. Er was echter geen standpunt ingenomen, terwijl het kabinet beloofd had om met een standpunt te komen voordat er een beslissing in Brussel zou vallen. Vorige week hebben we daar dus een uur over zitten bakkeleien, zeg ik tegen de Staatssecretaris. Dat was echt gênant. Dat punt werd gewoon niet erkend. Daarom spreken we er nu eigenlijk weer over. We komen erop terug. Maar het moet toch mogelijk zijn om op dat ene punt een standpunt te bepalen en het grote debat dan later te voeren? Het zat er immers al maanden aan te komen.

De **voorzitter**: De heer Van Gerven merkt terecht op dat daar vorige week uitgebreid over is gesproken. De Staatssecretaris zal dit ongetwijfeld vernomen hebben. Deze discussie gaan we verder voeren bij een andere gelegenheid.

Ik kijk even naar de klok. Er is gelegenheid voor een heel korte tweede termijn voor degenen die daar behoefte aan hebben. Het hoeft niet. Er is inmiddels een VAO aangevraagd. Dit is niet bedoeld voor de zaken die op de agenda van de Landbouw- en Visserijraad staan en zal dus ook pas daarna worden ingepland. Waarschijnlijk zal dat volgende week zijn.

Mevrouw **Lodders** (VVD): Voorzitter. Uiteraard bedank ik de Staatssecretaris voor haar beantwoording en ook voor haar inzet op de pulskor. Ik heb ook aan collega Bosman beloofd om dat te doen. Dus bij dezen. Ik heb het VAO aangekondigd. Ik heb de woorden van de Staatssecretaris gehoord. Is zij in staat om bijvoorbeeld binnen twee weken een brief aan de Kamer te sturen over de wijze waarop we hiermee verdergaan? Tot die tijd kan het VAO wat mij betreft worden opgeschort.

Staatssecretaris **Dijkma**: Dat is goed.

De **voorzitter**: Dat staat genoteerd.

Mevrouw **Dijkers** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de Staatssecretaris voor haar beantwoording. Ik bedank haar ook voor de steun voor de varkenshouders die het wel gelukt is om de zeugen op tijd uit de hekken te krijgen. Mijn fractie ziet met vertrouwen uit naar de uitkomst van het onderzoek daarover.

De **voorzitter**: De Staatssecretaris heeft in tweede termijn geen woordmelding. Ik heb de volgende toezeggingen genoteerd.

- Zodra er meer nieuws is over de gesprekken inzake de oplossing voor de pulsonthefingen zal de Staatssecretaris de Kamer hierover informeren, bij voorkeur voor dinsdag 00.00 uur, indachtig haar dialoog met de heer Geurts.
- De Staatssecretaris zal een reactie naar de Kamer sturen op het rapport over de pulsvisserij in de Waddenzee.
- In het voorjaar van 2014 zal de Kamer geïnformeerd worden over de verdere financiering van het schip van de toekomst.
- De Kamer wordt geïnformeerd over de sierteelt in relatie tot de Europese subsidies voor de promotie van de afzet van landbouwproducten.

Staatssecretaris **Dijkma**: Volgens mij hebben we gewoon gezegd dat dat kan. Dus dat is geen aparte toezegging voor een brief.

Mevrouw **Lodders** (VVD): De Staatssecretaris zal eventueel terugkomen op de voorwaarden, maar dat is pas nadat het ...

Staatssecretaris **Dijkma**: Ja, maar dat is breed en dat gaat over het hele programma.

De **voorzitter**: Dat gebeurt automatisch. Dan gaat deze informatie automatisch mee in de andere informatievoorziening.

- Voorafgaand aan het algemeen overleg inzake het mestbeleid op 20 februari a.s. zal de Kamer geïnformeerd worden over de derogatie en het vijfde actieprogramma Nitraatrichtlijn.
- De Kamer wordt geïnformeerd over de situatie inzake giraf Marius in het verslag van de komende Landbouwwraad.
- De Kamer wordt geïnformeerd over de stand van zaken van Schengen für Schweine.
- De Staatssecretaris zal in overleg treden met Eurocommissaris Ciolos over de oormerkweigeraars en na afloop de Kamer hierover informeren.

Staatssecretaris **Dijkma**: En ten slotte de brief die ik zojuist aan mevrouw Lodders heb toegezegd over de vraag hoe het nu verder moet met betrekking tot de vierdageneis, het onderzoek en ...

Mevrouw **Lodders** (VVD): De brief komt binnen twee weken.

De **voorzitter**: Tot slot wordt de Kamer binnen twee weken geïnformeerd over de vierdageneis. Daarmee is het VAO voorlopig ingetrokken. Ik bedank alle aanwezigen voor hun inbreng en sluit dit algemeen overleg.

Sluiting 20.00 uur.

Volledige agenda

1. Geannoteerde agenda Landbouw- en Visserijraad 17 februari
Kamerstuk 21 501-32, nr. 764 – Brief regering d.d. 7 februari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma
2. Verslag van de Landbouw- en Visserijraad van 16 en 17 december 2013
Kamerstuk 21 501-32, nr. 761 – Brief regering d.d. 19 december 2013
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma
3. Stand van zaken betreffende de export van zuivel naar Rusland
Kamerstuk 26 991, nr. 391 – Brief regering d.d. 18 december 2013
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
4. Fiche: Verordening voorlichting en afzetbevordering voor landbouwproducten
Kamerstuk 22 112, nr. 1760 – Brief regering d.d. 20 december 2013
Minister van Buitenlandse Zaken, F.C.G.M. Timmermans
5. Tweetal financiële correcties over ingediende declaraties bij de Europese landbouwfondsen
Kamerstuk 21 501-32, nr. 762 – Brief regering d.d. 20 december 2013
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
6. Overzicht verloop Europese besluitvormingsprocessen
Kamerstuk 22 112, nr. 1764 – Brief regering d.d. 9 januari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma
7. Afschrift van de reactie op de brief van de Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP) met betrekking tot de financiële situatie in de legpluimveehouderij
Brief regering d.d. 14 januari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
8. Afschrift van het antwoord op de brief van de NVV en de LTO over het introductiemoment van drachtige zeugen
Brief regering d.d. 16 januari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
9. Grote problemen met zeugen in groepen
Brief regering d.d. 24 december 2013
Tweede Kamerlid, W.J.H. Lodders (VVD) -
10. Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV)
Kamerstuk 21 501-32, nr. 763 Brief regering d.d. 29 januari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
11. Verslag van het bezoek aan de Grüne Woche te Berlijn van 16 tot en met 18 januari 2014
Kamerstuk 33 750 XIII, nr. 111 Brief regering d.d. 29 januari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
12. EFMZV pulsvisserij
Kamerstuk 32 201, nr. 68 Brief regering d.d. 4 februari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma –
13. Kadavertarieven 2014
Kamerstuk 33 750 XIII, nr. 114 Brief regering d.d. 5 februari 2014
Staatssecretaris van Economische Zaken, S.A.M. Dijksma

14. Fiche: Aanpassing verordeningen voor de invoering van de aanlandingsverplichting
Kamerstuk 22 112, nr. 1789 Brief regering d.d. 7 februari 2014
Minister van Buitenlandse Zaken, F.C.G.M. Timmermans